

Konferenca tiska pri podpredsedniku Zvezne vlade tov. Edvardu Kardelju

Podpredsednik vlade demokratične federativne Jugoslavije Edvard Kardelj je sprejel predstavnike tujega in domačega tiska in je dve uri ostal v razgovoru z njimi. Tiskovno konferenco je otvoril minister za informacije Sava Kosanović, ki je predstavil tujim časnikarjem podpredsednika zvezne vlade Edvarda Kardelja. Minister Kosanović je med drugim dejal: »Potrdili se bomo, da se bodo v bodoče take konference redno vršile, da bi vas mogli lažje obveščati o političnih in drugih dogodkih. Pri tej priliki bi rad ugotovil, a prosim vas, da tudi vi potrdite to resnico, da, odkar je bila sestavljena enotna vlada pod predstvom maršala Tita in odkar obstoji ministrstvo za informacije, od 7. marca 1945 nobenemu tujemu časnikarju, ki je zaprosil za prihod v Jugoslavijo, ta prošnja ni bila odbita. Mislim, da je to najboljši dokaz, da so naši razmisli, razširjenosti iz virov, ki niso prijateljski Jugoslaviji.«

Potem je pa povzel besedo podpredsednik Zvezne vlade Edvard Kardelj, ki je dejal:

»Gospodje in tovariši! Rad bi vam odgovoril na nekaj vprašanj, ki so mi jih zastavili gg. novinarji v zadnjem času. V prvi vrsti bi rad dal nekaj informacij v zvezi z gotovimi notranje političnimi dogodki, pred katerimi stoji Jugoslavija. Pri tem mislim v prvi vrsti na tretje zasedanje AVNOJ-a in na vrsto političnih sklepov, ki bodo storjeni na tretjem zasedanju AVNOJ-a.«

Kakor je vam znano, se prične tretje zasedanje AVNOJ-a 3. avgusta t. l. Prva točka, ki bo o njej razpravljalo tretje zasedanje, bo vprašanje razširjenja AVNOJ-a. Povsem naravno je, da izhajamo pri tem iz predloga, ki ga je dala Krimsko konferenca, da se namreč sprejmejo v AVNOJ vsi tisti člani skupščine iz leta 1938, ki se niso kompromitirali s svojim sodelovanjem z okupatorjem. Ta nasvet je za nas seveda povsem sprejemljiv in lahko služil kot podlaga za razširjenje AVNOJ-a. Toda on sam ne zadostuje. Evo, iz katerih razlogov ne: Podrobni pregled poslancev iz leta 1938 nam nudi zelo majhno število takih, ki bi mogli biti v duhu predloga Krimske konference sprejeti v AVNOJ. To je tudi razumljivo, če pomislimo, da je vodil volitve leta 1938 Milan Stojadinović, da so se vršile po čisto nemogočem zakonu, da se je vršil med volitvami nezasištan teror in da so bili rezultati nesramno potvorjeni. V tako skupščino in pod takšnimi pogoji je moglo biti izvoljenih le malo demokratičnih poslancev. Predvsem moramo upoštevati, da je bila vladna lista na teh volitvah lista dr. Milana Stojadinovića, to se pravi, lista JRZ, ki o nji ni treba izgovarjati mnogo besed, saj je njeno bistvo splošno znano. Stranka JRZ nosi kot celota največjo odgovornost za pritegnitev Jugoslavije v Trojni pakt, za vso politiko povezovanja s fašističnimi državami in za prekinitve vseh zvez, po katerih je bila Jugoslavija povezana z zavezniškimi državami. To je bila pro-fašistična stranka, ki je aktivno delala na fašiziranju vsega notranjega življenja v Jugoslaviji. Nosilec te liste, Milan Stojadinović, eden izmed Hitlerjevih pomagačev v pripravah za to vojno, sedi sedaj v zavezniški internaciji, a po pravici bi moral priti pred sodišče. Naravno je, da morejo biti s take liste sprejeti v AVNOJ v duhu Krimske konference samo tisti poindinci, ki so se s svojim poštenim patriotičnim vedenjem med okupacijo rehabilitirali. Naglasiti pa moram, da je takih zelo malo, ker je ogromna večina teh ljudi v tej ali oni obliki nadaljevala delo, ki ga je bil začel Stojadinović, to se pravi, sodelovali so z okupatorji in sramotili pošteno ime naših narodov.

Nacionaloma imajo prednost poslanci, izvoljeni v letu 1939 na opozicijski listi. Toda prvič je bilo teh poslancev malo, drugič se je po znanem del med okupacijo vedel nedostojno ali pa odkrito izdajalsko. Zato je, da naglasim, da je vstopil zelo velik del poslancev Hrvatske seljačke stranke v Pavelčev sabor in ostal v njem do konca. Na splošno rečen je, da po merilu Krimske konference — to je po obenem tudi merilo vsega našega naroda — ne more vstopiti iz skupščine 1938, leta v AVNOJ več kakor nekaj desetih poslancev. Zato menimo, da bi bilo treba poslancev, prihajajočim v pošto v AVNOJ iz skupščine iz leta 1938, priključiti tudi gotovo številno poslancev, ki bi jih določile razne demokratične skupine. S tem razširjenjem bi bile zajete vse tiste demokratične politične struje, ki se pojavljajo zdaj na našem političnem življenju.

Tako razširjeni AVNOJ bi izvolil tudi svoje novo predsedstvo in razpravljati bi o političnih zakonih, ki mu jih bo predložila vlada.

Sedaj pa nekaj besed o teh zakonih. Na dnevnem redu so: Zakon o Ustavodajni skupščini, zakon o volilnih ime-

nikih, zakon o volitvah, zakon o tisku, zakon o društvi in zborovanjih, zakon o sodiščih, zakon o agrarni reformi itd.

Program je torej obširen in tretje zasedanje AVNOJ-a bo trajalo najbrž precej dolgo.

Te zakone mora seveda v načelu najprej odobriti vlada, da pridejo potem kot njeno enotno mnenje pred tretje zasedanje AVNOJ-a. Prav o njih se vodi zdaj diskusija v vladi. Bistvena poteza vseh teh zakonov je, da vsebujejo gotove omejitve demokratičnih svoboščin za vse tiste, ki so sodelovali z okupatorjem, bodisi v njegovih vojaških formacijah, bodisi v raznih fašističnih in profašističnih organizacijah, pa se niso v nobeni obliki rehabilitirali. Zda gre za to, da se najdejo v tem pogledu dovolj precizne in jasne formulacije, ki bodo preprečile sleherni nejasnost v tolmačenju, to se pravi, sleherni preozko ali preširoko tolmačenje. Toda jasno je, da mora v naši demokratični zakonodaji prevladovati načelo, da tisti, ki so se prostovoljno in zavedno borili na strani okupatorjev proti lastnemu narodu, s čimer so povzročili ogromno zla in trpljenja, ne morejo biti tvorci nove Jugoslavije in njenega demokratičnega reda. Razen teh omejitev za kolaboracioniste, predvidevajo zakoni najširše demokratične pravice. Jugoslavija, ki nikoli ni imela demokracije, v kateri so vedno vladale manj ali bolj odkrite diktature, bo mogla na teh zdravih temeljih izgraditi svoj demokratični red.

Del mednarodnega tiska očita Jugoslaviji, da je počasna glede uvajanja novega demokratičnega reda. Po mojem mnenju tako ne more govoriti tisti, ki hoče presojati objektivno. Res so nastale med to vojno v naši državi dokaj globoke politične izpremembe, ki jih ni mogoče spraviti v okvir samega vprašanja izpremembe vlade. Pri nas so prišle zdaj do besede tudi široke ljudske množice, ki se njihova volja v naši državi prej nikoli ni upoštevala. Enkrat za vselej so pahnjene z oblasti tiste maloštevilne, toda zelo škodljive klike, do mozga sovražne resnično narodnim interesom, klike, ki so smatrala, da je država zato, da štiti vsestransko izkoriščanje ljudskih množic, klike, ki so se tudi zaradi tega zvezale s Hitlerjem in vsemi mogočimi zakletimi sovražniki naših narodov. Verjamem, da so na svetu ljudje, ki jim ta izprememba ni po volji in ki bi radi videli v Jugoslaviji na krmlu stare protidemokratične garniture. Taki ljudje bodo seveda vedno nezadovoljni z Jugoslavijo, pa naj se ona razvija kakor koli. Toda kdor koli hoče biti objektivni, kdor ima pred očmi strašno razdeljanje, ki ga je zapustila v naši državi vojna, kdor upošteva, da je imela naša država v tej vojni skoraj 2.000.000 mrtvih, kdor ve, da se je okupatorju posrečilo s silo in zvijačo pritegniti v svoje vojaške formacije precejšnje število naših državljanov, kdor razume vse normalne in politične posledice takih dejstev, ta mora priznati, da je storila Jugoslavija ogromen korak naprej v pogledu materialne obnove, pa tudi v pogledu notranje politične konsolidacije. Seveda, pri nas je še marsikaj slabega in dela se precej napak. Mi teh reči niti ne prikrivamo, niti jih puščamo ne-kaznovane. Toda tisti, ki razume vse zgodovinski pomen dogodkov, skozi katere je šla Jugoslavija, bo kaj lahko razumel tudi pomanjkljivosti in napake, ki so v takem procesu nezogibne. Toda če primerjamo proces politične in materialne obnove v naši državi z onim v nekaterih drugih državah, tedaj, mislim, da ne bom pretiral, če rečem, da je Jugoslavija med tistimi, ki so dosegle največje uspehe, čeprav pod mnogo težjimi pogoji. Bistvo teh uspehov je v tem, da naše ljudske množice v ogromni večini zelo aktivno podpirajo prizadevanja narodnih oblasti, čeprav jim more sedaj ta oblast nuditi zelo malo gmotnih dobrin. One delajo to zato, ker so z njo politično povezane in ker vedo, da je ona njihova lastni instrument, s pomočjo katerega bodo našle najhitreje pot do jutrišnjega blagostanja in sreče.

Ta tisk nam tudi očita, da nismo izpolnili sklepa Krimske konference in sporazuma Tito-Šubašić. Če pomislite samo na ukrepe, ki so bili doslej storjeni in naloge, ki stoje pred tretjim zasedanjem AVNOJ-a, se vidi jasno, kako neopravičeni, največkrat pa tudi zlonamerni so ti očitki. Nekateri pravijo, da vladamo, da pa sploh nismo razpisali volitev. V sporazumu Tito-Šubašić je rečeno, da bo tri mesece po končani vojni določen dan volitev v ustavodajno skupščino. Tako tudi bo. Glavna naloga III. zasedanja AVNOJ-a je, pripraviti vse potrebno, da bo mogoče določiti datum volitev v Ustavodajno skupščino. Mislim, da je malo držav v Evropi, ki so bile pod podobnimi pogoji okupacije, kakor je bila

Jugoslavija, pa bi bile sedaj že tako daleč v svojih pripravah za normalno demokratično ustavno življenje. In zato dokazuje nestrpnost, ki jo kaže del inozemskega tiska v tem pogledu zlasti do Jugoslavije, da njen izvor ni baš najobjektivnejši, če že ni načelno sovražni novi Jugoslaviji. Po mojem mnenju bodo volitve v Ustavodajno skupščino, ki se bodo vršile v vsakem primeru letošnje jeseni, končno pokazale vsem, kako čvrsto je nova demokratična oblast v Jugoslaviji povezana z ljudskimi množicami in kako vse klevete ne morejo prikriti resnice. A o tem, da bodo te volitve res svobodne, ni treba prav nič dvomiti.

Potem so zastavili inozemski novinarji podpredsedniku vlade vrsto vprašanj.

S prvim vprašanjem so naprosili inozemski dopisniki E. Kardelja, naj jim pove svoje mnenje o sestanku, ki se vrši sedaj v Potsdamu in o njegovem pomenu glede na Jugoslavijo.

Podpredsednik Kardelj je odgovoril, da doslej še ničesar ne vemo o delu v Potsdamu, kakor tudi ne vemo, da-li se obravnavajo vprašanja Jugoslavije, odnosno vprašanja, ki se neposredno tičejo nas. Zato podpredsednik Kardelj ni mogel dati nobenega odgovora.

Drugo vprašanje je bilo o tem, da-li preti zaradi trenutnega spora med Jugoslavijo in Grčijo nevarnost miru na Balkanu.

E. Kardelj je odgovoril, da to ni odvisno od Jugoslavije. Kar se tiče Jugoslavije, ni nobene nevarnosti, dokler njeni interesi ne bodo neposredno ogroženi. To, kar piše naš tisk v tem pogledu, je samo odgovor na napade drugih.

Tretje vprašanje: Kako si zamišljate odločitev mirovne konference glede Trsta, Gorice in Koroške in kakšni so vaši razlogi za razlago tega stališča?

Odgovor: Glede tega so dali naši uradni krogi dovolj jasne izjave. Mi bomo postavili na mirovni konferenci svoje zahteve, dovolj jasno razvidne iz našega dosedanjega stališča, ki se ni prav nič spremenilo.

Imamo vtis, da se vodi zadnje čase v jugoslovanskem tisku načrtna kampanja proti angleški in ameriški politiki v Evropi — je dejal neki inozemski novinar —. Je-li res, in če je res — zakaj?

Po mojem mnenju je to vprašanje napačno postavljeno, je odgovoril podpredsednik E. Kardelj. — V našem tisku ni nobene načrtna kampanje takšne vrste, nasprotno, naš tisk odgovarja na dokaj široko kampanjo, ki jo vodi velik del mednarodnega tiska že dolgo proti Jugoslaviji. Mi smo v tem pogledu dolgo molčali. Ne moremo pa hvaliti tistega, ki očitno povzroča dejstva v pogledu Jugoslavije, ki nas napada in obrekuje. Gre za odgovor našega tiska tistemu tisku, ki piše tendenciozno o Jugoslaviji in o naših nacionalnih interesih. — Drugo vprašanje, ki je s tem v zvezi, je očitno vprašanje komentarjev, ki jih priobčuje naš tisk o dogodkih v Trstu, Primorju in Koroški. V tem pogledu izraza naš tisk samo to, kar čuti prav za prav ves naš narod. Naš narod pa čuti to, da mu je bila storjena tu težka krivica. Povsem jasno je, da se naši narodi zanimajo za te dežele, kjer prebivajo njihovi bratje po krvi in očividno so nezadovoljni s tem, kar se zdaj dogaja v teh deželah. Vi veste, da so bili naši narodi vedno tudi v času Hitlerjeve Nemčije in Mussolinijeve Italije povezani s svojimi rojaki okraj stare meje. Povsem naravno je, da tudi sedanje razmere in razpoloženje onstran meje vplivajo na razpoloženje v Jugoslaviji sami. Zato je po mojem mnenju nepravilno nazivati to kampanjo proti ameriški in angleški politiki, temveč gre tu za naravno čustva naših narodov. Da pa našemu narodu niso po volji postopanje in napake, ki se tam delajo in da ne more odobravati konkretnega stanja, tega ne trdi samo naš tisk, temveč so to povedali tudi naši uradni krogi v uradnih dokumentih. Mi smo prepričani, da je to začasno prehodno stanje, toda čeprav je začasno in prehodno, je vendar treba ugotoviti napake, ki kale dobre prijateljske odnose med zavezniki. Po mojem mnenju bi bilo tem boljše za še trdnjše prijateljstvo med našimi narodi in našimi zavezniki, čim prej bi se vse te reči odstranile, kar je nedvomno naša najiskrejša želja.

Peto vprašanje: Da-li kaže dejstvo, da je v Jugoslaviji še vedno mnogo ruskih vojakov, redarjev in drugih uradnih funkcionarjev, na to, da uživa Sovjetska zveza posebne pravice v tej deželi, glede na to, da so angleške in ameriške vojne misije prenehale delovati?

Odgovor: Predvsem kategorično zanikam, da bi se mudili v Jugoslaviji sovjetski redarji — je dejal podpred-

Prav v tem, da so Narodni odbori osnova naše oblastvene zgradbe, prav v tem obstoja bistvena pridobitev in bistveno jamstvo naše ljudske demokracije, prav v tem je dokaz, da je naša oblast zares ljudska oblast in da je naša država zares ljudska država.

BORIS KIDRIČ

Odlok predsedstva AVNOJ-a

BEOGRAD, 30. julija. Predsedstvo AVNOJ-a je izdalo sledeči odlok: Na osnovi čl. 4 odloka o Vrhovnem zakonodajnem in izvršnem telesu Jugoslavije kot začasnem organu vrhovne oblasti v Jugoslaviji, odloča predsedništvo AVNOJ-a: da se sklicanje AVNOJ-a, določeno za 3. avgust t. l., preloži na 7. avgust 1945.

Tajnik: MILE PERUŠIČ, s. l.

Predsednik: dr. IVAN RIBAR, s. l.

Nedeljske volitve

Veličastna zmaga Osvobodilne fronte

Ljubljana, Maribor, Novo mesto, Ribnica in del našega podeželja so si včeraj izvolili svoje Narodne odbore. Ze vsa predvolivna kampanja, vsi predvolivni sestanki, na katerih je naše ljudstvo več dni z vso podrobnostjo, resnostjo in zrelostjo razpravljalo o kandidatih, izbirajo najboljše med dobrimi, vsa polnoštevila udeležba na vseh teh sestankih, vse to je dokazovalo, da je naše ljudstvo pripravljeno na volitve, v katerih bo izbiralo svojo oblast, svoje predstavnike. Na vseh teh predvolivnih sestankih so volivci izbirali in potrjevali kandidate Osvobodilne fronte. Zlasti pomembno dejstvo na teh predvolivnih sestankih je bilo to, da je ljudstvo znalo ostro presoditi in presejati vsakega kandidata posebej, tako da so že v tej množični predvolivni kampanji bili odstranjeni vsi tisti, ki so hoteli izkoristiti demokratičnost naših volitev ter se iz spekulantskih razlogov vrnili v našo ljudsko oblast.

Včerajšnje svobodne in tajne volitve pa so le znova in znova potrdile, da je bilo naše ljudstvo pripravljeno voliti in izvoliti iz svoje srede le tiste, ki so ves čas narodno osvobodilnega boja vodili ta boj, svojo pripravljenost je pokazalo ne le z ogromno številčno udeležbo, ki skoraj v vseh krajih do-le presega 90%, marveč s tem, da je tudi na volitvah svobodno in tajno izvolilo strnjeno kandidate Osvobodilne fronte. Če je Osvobodilna fronta doživljala ves čas svojega obstoja triumf za triumfom, potem je OF doživela pri včerajšnjih volitvah v nekaterih krajih naše domovine, zlasti v obel velikih mestih in delu podeželja, eno izmed svojih največjih notranjepolitičnih zmag. Ta zmaga le še povečuje njeno legitimnost kot voditelja ljudskih množic, kot voditelja vsega našega naroda, kot pionirja in graditelja naše narodne oblasti.

Volilni rezultati v Ljubljani

	upravičencev	oddanih glasov	v odstotkih
Center	13.574	11.614	86
Tabor	14.518	12.673	86
Rakovnik	6.831	6.425	97
Moste	7.491	6.813	91
Vič	7.931	7.305	93
Bežigrad	7.040	6.675	94
Šiška	7.924	7.715	97
Polje	3.821	3.681	96
Ježica	2.159	1.925	89
Št. Vid	3.794	3.653	96

Skupaj 75.083 68.479 91,2

Rezultat volitev v Ribnici

	upravičencev	oddanih glasov	v odstotkih
Ribnica	828	827	99,99

Gornji rezultati ostro in jasno kažejo veliko zmago Osvobodilne fronte pri teh včerajšnjih volitvah, v katerih so bili izvoljeni Narodni odbori, ki so osnova in temelj vse naše narodne in ljudske in vse naše državne oblasti. Ti Narodni odbori so jedro in temelj naše ljudske oblasti, in izvolitev takih odborov, ki jih voli ljudstvo tajno in samo, je izvedena po ljudsko demokratičnem programu Osvobodilne fronte, ki je včeraj v vseh krajih, kjer so bile volitve, postal živa delujoča resničnost. Kakor se nikdar niso ločile besede od dejanj v Osvobodilni fronti, tako se je tudi včeraj uresničila v teh krajih, ki še doslej, ker so bili ves čas pod oku-

patorjem, niso mogli voliti, osma temeljna točka Osvobodilne fronte o uveljavljanju in razvoju naše narodne oblasti.

Ti Narodni odbori, ki predstavljajo temeljni kamen vse naše oblasti, ti odbori so bili včeraj izvoljeni in v njih se nahajajo kandidati, ki jih je postavila Osvobodilna fronta. Zato pa včerajšnje volitve v krajih kakor so Ljubljana, Maribor, Novo mesto in nekateri drugi kraji podeželja, pomenijo veličastno zmago Osvobodilne fronte, zmago, ki se bo porodila tudi v tistih krajih, kjer še včeraj ni bilo volitev, pa bodo izvršene v bližnji bodočnosti.

Živahno vrvenje pred volišči

sednik vlade E. Kardelj. V Jugoslaviji se mude sovjetski vojniki in oficirji. Mi dolgujemo ogromno hvaležnost Sovjetski zvezi za vso pomoč, ki nam jo je nudila v tej vojni, posebno pa njene Rdeči armadi. Povsem jasno je, da sprejemamo bratsko in gostoljubno vojake in oficirje Rdeče armade, ki potujejo skozi našo državo. Se posebej velja to za sovjetsko vojno misijo. Sovjetska vojna misija se mudi pri nas

zato, ker je nam dala Sovjetska zveza med vojno na razpolago moderno orožje, s katerim smo se mogli boriti proti Nemcem, s katerim smo mogli izpolniti svojo dolžnost do skupne zavezniške stvari. Da bi mogli povsem obvladati to moderno orožje, so v naši vojski neobhodno potrebni ljudje, ki nam bodo pomagali naučiti našo vojsko ravnanj s tem orožjem. Zato smo naprosili (Nadaljevanje na 3. strani)

IV. zborovanje ZAVNOH-a

Na prvem zborovanju ZAVNOH-a dne 24. VII. je predsednik Narodne vlade Hrvatske dr. Vladimir Bakarić imel obširen referat. Med drugim je dejal:

»Tovariši, zborovalci hrvatskega sabora! Moram vam predložiti poročilo o političnih prilikah in delu organov vohovne državne uprave za čas od tretjega zborovanja ZAVNOH-a, t. j. od 9. maja 1944 pa do danes.«

V tem času se je dosti dogodilo, kajti našega sovražnika, ki nam je podjarmil zemljo, ni več. Danes gre za to, da se krivici vojnih zločinov pravično kaznujejo in da se prizadete narode pravično zadovolji.

Nato je govoril o Paveliću in njegovi lažni državni tvorbi. Ta »država« ni kapitalizirala, čeprav so nekaj dni pred srmatnim begom njeni državni ponujali »predajo«. To je bil beg kravega sluga, ko je zločinski gospodar izgubil s pozornice svetovnega pogajanja. S Pavelićem vred je odšla še ena politična oseba, katere zadržanje je spremljal ves svet, to je dr. Maček. Narodno-osvobodilno gibanje je podvelo vse, da je bil Maček obveščen o pravičnem stanju stvari, da ga je opominjalo na razne iluzije in napačne poglede, ki jih je lahko dobil s tem, da je živel v ustaški sredini. On pa je s svojim begom in s svojo izjavo: »Ne morem več nazaj, ampak moram iti, vam se pa zahvaljujem za informacije« — samo zapeljal ono politiko, ki jo je ves čas okupacije zastopal in ki je hrvatskemu narodu prinesla veliko škodo.

»V osvobodilni zemlji nismo našli niti ene organizirane politične grupacije, ki bi bila zakoreninjena v ljudstvu. Tako je tezo nadaljnega dela morala prevzeti ista formacija, ki je nosila tezo borbe do sedaj, formacija, ki jo je sestavljala naša narodna vlada.«

Tov. dr. Bakarić je povedal, da smo od osvoboditve pa do danes imeli celo vrsto uspehov. Po vsej zemlji smo izbrali organe narodne oblasti in to v zelo hitrem času. Pojavila se je pa tudi cela vrsta težkih vprašanj. Naši pasivni kraji so gladovali. V Liki je bilo nekaj časa lačnih 38.000 ljudi. Samo Reka je potrebovala dnevno 4 vagona hrane. Primorje 2 vagona dnevno, gladovala je Dalmacija, gladoval je Kordun. Vsi ti kraji niso imeli niti ene hiše, pripravne za stanovanje. Naši lokalni organi so morali delati čuda in so jih tudi delali. V tem času ni v naši državi nihče umrl od gladi. Situacija se je izboljševala iz dneva v dan. Sedaj je naša vlada podvela celo vrsto konkretnih ukrepov za reorganizacijo in uporabo transportnih sredstev.

Velik problem, ki se je postavil pred nas, je bil finančni problem. Našli smo ogromne količine tiskanih bankovcev. Takoj smo pričeli z delom, da ta denar čimprej zamenjamo in uvedemo enotno plačilno sredstvo za vse državo. Tudi v organizaciji gospodarstva smo našli na ogromne težave v zvezi s tovarnami, ki so popolnoma ali delno delale za okupatorja, in v zvezi z zamenjavo denarja.

Proces proti članom »Osrednjega narodnega odbora« Draže Mihajlovića

Beograd, 28. jul. Danes ob 16.30 se je pričel pred višjim vojnim sodiščem jugoslovanske vojske v Beogradu javen proces proti članom Osrednjega narodnega odbora Draže Mihajloviću, političnim in vojnim funkcionarjem njegove organizacije ter drugim organizatorjem in izvrševalcem vojnih in terorističnih akcij. Svet višjega vojnega sodišča so sestavljali: predsednik podpolkovnik Mihajlo Djordjević, člani: major Milija Leković, major Nikola Stanković, major Mihajlo Janković, poročnik Vilimir Petrović, tajnik nadporočnik Todor Popadić. Velika dvorana pravne fakultete, v kateri se vrši proces, je bila napolnjena do zadnjega kotička, ko so se pojavili obtoženci. Na čelu je bil dr. Djura Djurović. Njegov prihod v dvorano je izvalil burne vzklike: »Smrt klavcem!«, »Dol z izdajalci!«, »Na vesla z morilci!«, »Dol s plačanci okupatorje!«. Nato se je pričelo dolgo okanđiranje s vesela, smrti! Prihod svetla Višjega vojnega sodišča so poslušali prisotni z navdušenimi vzklici: »Živelo narodno sodišče! in z dolgotrajnim plaskanjem. Ko je politično zaključeno sodišče in nerazpoloženo proti obtožencem, je predsednik sveta podpolkovnik Mihajlo Djordjević proglasil začetek procesa in je prebral imena obtožencev. Nato je sporočil sestavo sodišča in prebral imena po službeni dolžnosti od sodišča imenovanih branilcev obtožencev. Predsednik je sporočil, da je sodišče odklonilo predlog obrambe, da bi bil dr. Todor Petrović iz Trebinja sojen posebej v Hercegovini. Nato je javni tožilec Srbije, podpolkovnik Miloš Milić, burno pozdravljeno od vseh navzočih, prebral svojo obsežno obtožnico. V prvi skupini se zagovarjajo člani Osrednjega narodnega odbora Draže Mihajlovića, in sicer: dr. Djura Djurović, bivši vršilec dolžnosti direktorja za preskobo bivše občine mesta Beograda; Aleksandar Aca Aksentijević, upokojenec in bivši narodni poslanec; Mustafa Mulalić, publicist in bivši narodni poslanec; Aleksandar Aca Pavlović, odvjetnik; dr. Božidar Popadić, bivši svetnik ministarstva za poljedelstvo v pokroju; Aleksandar Aca Popović, bivši načelnik ministarstva za socialno politiko; Branišlav Brana Ivković, bivši sodnik; Ljubisa Trifunović, advokat; Nikola Raspopović, advokat — vsi Srbi. Vsi obtoženci so kot predstavniki ravnogorskega gibanja Draže Mihajlovića ali posredniki bivših političnih strank postali člani Osrednjega sveta narodnega odbora, ki je bil sestavljen po navodilih Draže Mihajlovića in na temelju odločitev tako imenovanega svetovnega ravnogorskega kongresa, ki se je vršil med 25. in 28. januarjem 1944. leta. Zakrivali so vrsto kaznivih dejanj: nudili so po-

Do danes še nismo mogli določiti osnovnega načela za postavljanje budžeta v bodočnosti. Našli smo stare zakone o državnih dohodkih, katerih se ne moremo posluževati in jih moramo spremeniti. Prav tako smo našli ogromen državni aparat. V samem Zagrebu smo našli 4150 uradnikov; samo v ministarstvu notranjih zadev pa 1.800. Tega, jasno, ne moremo povzeti. Naša oblast mora biti poceni, imeti mora čim manj izdatkov, biti mora ljudska. Uradniško vprašanje je za nas nov socialni problem, ki smo ga šele začeli reševati. Naš budžet mora nositi pečat skrajne štedljivosti. Ljudske množice pa moramo mobilizirati še bolj za samopomoč, za prostovoljno obnavljanje naše domovine. Imamo že velike uspehe. Igradili smo vrsto mostov, med ostalimi tudi most blizu Karlovca, za katerega je država plačala samo vijake, nosilce in strokovno delovno moč.

Takšno delo narodnih oblasti zahteva največje napore in posebno organizacijo množic pri delu na vasi. Pri tem smo imeli mnogo motenj. Borba z ustaškimi ostanki še ni končana. Se je mnogo skrivalcev in ustaško-četinskih tolp. V gozdovih je sedaj preko 1.500 ljudi. Imamo pa še tudi notranje sovražnike, ki širijo razne govorice in se okoliščajo z nekoliko poostreno situacijo v Trstu. Ujeli smo okoli 50.000 domobrancev, morda celo nekaj več. Notranji sovražniki pa govorijo: »Glej, domobrance, bili so ujeti z orožjem, to je bila sicer redna vojska in nikjer na svetu se razorožena vojska in njeni pripadniki ne preganjajo in zapirajo.« Mi pa vemo, da so domobranci bili sluga okupatorja, torej vojni zločinci. Vem, da je bilo mnogo zapeljanih in da niso vsi krivi. Kriva je tudi stara Jugoslavija s svojo vzgojo. Z uredbo ministarstva narodne obrambe so izpuščeni, oziroma amnestirani oni nad 35 let, mlajši pa so uvrščeni v našo vojsko. Mislim, da je to milost, ki bi jo morali ceniti, milost, ki se že obuti, ker se je ves ta hrup okoli domobranskega vprašanja znatno polegal.

Znatna motnja za mobiliziranje ljudskih množic in za utrjevanje enotnosti, se vam bo zdel hrup okoli vprašanja o odnosu med cerkvijo in državo. Naš odnos do cerkve, naše osnovno načelo, je jasno. To je načelo svobode vesti, načelo, ki je za nas svetinja, načelo, ki ga hočemo spoštovati, in ki je izraženo v odločbah III. zasedanja našega Višjega. Mi se nimamo namena vmešavati v verske dogme, v interne stvari katoliške cerkve ali kake druge cerkve. Mi nismo nikdar zahtevali, da organizacija katoliške cerkve oddalimo od Rima. Vendar mislim, da smo imeli polno pravico zahtevati, da mora duhovščina prevečati resnično narodni duh, kar zahtevamo od vsakega državljanca. Največ se je govorilo o verouku v šolah. Na osnovi načela o svobodi vesti mora biti verouk v šolah neobvezen. Pri nas dolgo ni bilo verske svobode. Še za časa Avstroogrške so Srbe silili, da so prestopali v katoliško cerkev. Ta tradicija verskega preganjanja je zavzela svoj vi-

šek za časa Pavelića, ko so bili Srbi in pravoslavni stavljeni izven zakona. Mi pa hočemo pustiti popolno versko svobodo in ne bomo dopustili, da bi silili k verskemu ponuku one, ki tega ne žele oziroma ki so druge vere. V kolikor so pri tej stvari poedinili naši nižji funkcionarji delali nepravilnosti, bomo take primere preiskali in kaznovali. Mi smo dovolili tudi procesije k Bistriški Materi božji, ki so postale običaj šele v poslednjem času. Mi nismo ljudem delali nobenih zaprek in neprilik za prihod na procesije. Mi smo to procesijo dovolili, čeprav smo vedeli, da so tam nekateri krogi organizirali kampanjo proti ljudski oblasti, kampanjo, ki je v prvi vrsti proustaška. Mi bomo tudi naprej dovoljevali procesije, vemo pa tudi, da se na njih pripravljajo slični izpadi. Toda rečemo takoj, da lahko organizatorji računajo na zakonite posledice. Poleg tega imamo mi še danes v vrstah duhovščine ljudi, ki krijejo ustaške elemente v Zagrebu in okoljskih mestih in ki jim pomagajo v gozd. V vrstah duhovščine so tudi ljudje, ki zbirajo sezname ljudi, ki so pobegli, ki so v taboriških, ki so v gozdu ali v inozemstvu in pravijo, da vse te podatke zbirajo za »Angleže«, v resnici pa le zbirajo razpršene bande. Kljub vsem tem nepriljubljenim gestam se odnosi med cerkvijo in državo v zadnjem času, odkar je bil Tito v Zagrebu, niso poslabšali. Mi smo na poti gotovega izboljšanja teh odnosov, ker elementi, ki izvajajo spopade, dobivajo udarce za udarcem. Ne morda policijski udarce, ampak političen udarec, in tako so vsak dan šibkejši. Na drugi strani pa vlada razvija veliko aktivnost v tem smislu in ravno verska komisija igra tu glavno vlogo. V zadnjem času smo zaznali tudi pojave, ki smo jih imenovali parizantščina. Dogajajo se namreč primeri nedopustljive samovolje, neverjetnega neupoštovanja odlokov višjih oblasti, neupoštovanja volje ljudstva. Zato je naša naloga, tovariši, da kontrolirate delo ljudske oblasti, da omogočite ljudstvu kontrolo nad delom ljudske oblasti, ki mora izvrševati svoje naloge v zadovoljstvo ljudstva in po smernicah tega najvišjega nacionalnega foruma. Pri organizaciji sodstva smo povsod uspešni formirali krajevna, okrajna in okružna sodišča, ki smo jih postavili na pravilno osnovno. Vendar še nismo uspešni, da vse kazensko sodstvo prenesemo iz vojaških na civilna sodišča. Kar se tiče funkcioniranja naše ljudske oblasti, se je treba bolj okorščati strokovnjakov, ne pa tako rekoč razsipati v kadrih. So okrožja, kjer je po 600 uradnikov, po 1200 uradnikov, okrajne s 170, 150, 220 uradniki in to pri istem delu, ki ga je v predprilski Jugoslaviji opravljalo 20, 17 ali 30 ljudi. Na koncu svojega referata se je predsednik Narodne vlade Hrvatske dotaknil še vprašanja Istre, ki ga je sprožil že tovariš Vidmar, to je vprašanje povratka Istre svoji materini zemlji. Tu je poudaril, da se želimo izogniti vsem spopadom, tako da se ne bo moglo sumiti o naših mirujočih odnosih. Smatramo, da je imela in ima Istra svo pravičnico, da se priključi nam, da je to njena sveta pravica glede na njen nacionalni sestav in glede na žrtve, ki jih je v teku osvobodilne borbe dala.

spodnja iz Beograda; Jovan Grković, kapetan I. razreda bivše jugoslovanske vojske in Radomir Perić, študent umetniške akademije iz Beograda, vsi srbske narodnosti. Obtoženi so, da so s svojim delom izvršili vrsto kaznivih dejanj, sodelovanja pri delu vojnih in terorističnih organizacij, sodelovanja s tem, da so pomagali skrivati vojnih in terorističnih begunce, pred oblastjo, vojninstva v korist domače izdajalske organizacije, ki se je postavila v službo okupatorjem in tujim elementom, katere delo je bilo naperjeno proti koristim naše države. Obtoženi Aleksander Popović je zakrivil še kaznivo dejanje političnega vojninstva v korist domače izdajalske organizacije, ki se je postavila v službo okupatorja. Nazadnje obtožena Božidar Popadić in Aleksander Popović sta zakrivila še kaznivo dejanje udejstvovanja v nezakonitem delu izdajalske in teroristične organizacije. V drugi skupini se zagovarjajo: Vojislav Lukačević, imenovan »Rampant« — »Piriranac«, bivši zasebni uradnik gradbene družbe »Batignol«, Adim Sijepčević, bivši major; Dragutin Kešerović, bivši major jugoslovanske vojske; Vojin Vojinović, vsi Srbi. S svojim delom so obtoženi izvršili vrsto kaznivih dejanj, organiziranja in vodstva obojeborne borbe proti NOP narodov Jugoslavije, v sodelovanju z okupatorjem in z drugimi okupatorskimi hlapci. Vojislav Lukačević, Dragutin Kešerović in Vojin Vojinović so poleg tega izvršili še kazniva dejanja organiziranja množičnih umorov, mučenja, požiganja in ropanja nedolžnih prebivalstva in rodoljubnih prištešev NOP-a. Posebej se zagovarja dr. Todor Petrović, advokatski pripravnik iz Trebinja, Srb, ker je s svojim delom zakrivil kazniva dejanja aktivnega sodelovanja v organiziranju sodelovanja teh ednine in vodstvu obojeborne borbe in v organiziranju sodelovanja teh ednine z italijanskimi in nemškimi okupatorji v borbi proti NOP-u narodov Jugoslavije. Četrto skupino sestavljajo: Branko Gasperević, imenovan »Garaz«, bivši učitelj v Smederevu, Srb; Anton Schwarz, gestapoovski častnik, Nemec, »Volksdeutscher« in Mladen Terzić, bivši letalski voznik. Ti so obtoženi vrste kaznivih dejanj, organiziranja in izvrševanja vojnih in terorističnih akcij na osvobojenem ozemlju v korist okupatorja in izdajalske organizacije Draže Mihajlovića, Branko Gasperević in Anton Schwarz pa se zagovarjata še zaradi vstopa v obveščevalno službo sovražnika za časa trajanja narodno osvobodilne vojne. Peto skupino sestavljajo Radomir Čeda, bivši poročnik bivše jugoslovanske vojske; Momir Petrović, elektromehaničar; Kosta Petrović, bivši inšpektor železniške direkcije v Beogradu; Aleksandra Jovanović, Čana-Kaja, uradnica Agrarne banke v Beogradu; Mihailo Mandić, gozvoec iz Beograda; Ljubica Popović, go-

spodnja iz Beograda; Jovan Grković, kapetan I. razreda bivše jugoslovanske vojske in Radomir Perić, študent umetniške akademije iz Beograda, vsi srbske narodnosti. Obtoženi so, da so s svojim delom izvršili vrsto kaznivih dejanj, sodelovanja pri delu vojnih in terorističnih organizacij, sodelovanja s tem, da so pomagali skrivati vojnih in terorističnih begunce, pred oblastjo, vojninstva v korist domače izdajalske organizacije, ki se je postavila v službo okupatorjem in tujim elementom, katere delo je bilo naperjeno proti koristim naše države. Obtoženi Aleksander Popović je zakrivil še kaznivo dejanje političnega vojninstva v korist domače izdajalske organizacije, ki se je postavila v službo okupatorja. Nazadnje obtožena Božidar Popadić in Aleksander Popović sta zakrivila še kaznivo dejanje udejstvovanja v nezakonitem delu izdajalske in teroristične organizacije. V drugi skupini se zagovarjajo: Vojislav Lukačević, imenovan »Rampant« — »Piriranac«, bivši zasebni uradnik gradbene družbe »Batignol«, Adim Sijepčević, bivši major; Dragutin Kešerović, bivši major jugoslovanske vojske; Vojin Vojinović, vsi Srbi. S svojim delom so obtoženi izvršili vrsto kaznivih dejanj, organiziranja in vodstva obojeborne borbe proti NOP narodov Jugoslavije, v sodelovanju z okupatorjem in z drugimi okupatorskimi hlapci. Vojislav Lukačević, Dragutin Kešerović in Vojin Vojinović so poleg tega izvršili še kazniva dejanja organiziranja množičnih umorov, mučenja, požiganja in ropanja nedolžnih prebivalstva in rodoljubnih prištešev NOP-a. Posebej se zagovarja dr. Todor Petrović, advokatski pripravnik iz Trebinja, Srb, ker je s svojim delom zakrivil kazniva dejanja aktivnega sodelovanja v organiziranju sodelovanja teh ednine in vodstvu obojeborne borbe in v organiziranju sodelovanja teh ednine z italijanskimi in nemškimi okupatorji v borbi proti NOP-u narodov Jugoslavije. Četrto skupino sestavljajo: Branko Gasperević, imenovan »Garaz«, bivši učitelj v Smederevu, Srb; Anton Schwarz, gestapoovski častnik, Nemec, »Volksdeutscher« in Mladen Terzić, bivši letalski voznik. Ti so obtoženi vrste kaznivih dejanj, organiziranja in izvrševanja vojnih in terorističnih akcij na osvobojenem ozemlju v korist okupatorja in izdajalske organizacije Draže Mihajlovića, Branko Gasperević in Anton Schwarz pa se zagovarjata še zaradi vstopa v obveščevalno službo sovražnika za časa trajanja narodno osvobodilne vojne. Peto skupino sestavljajo Radomir Čeda, bivši poročnik bivše jugoslovanske vojske; Momir Petrović, elektromehaničar; Kosta Petrović, bivši inšpektor železniške direkcije v Beogradu; Aleksandra Jovanović, Čana-Kaja, uradnica Agrarne banke v Beogradu; Mihailo Mandić, gozvoec iz Beograda; Ljubica Popović, go-

Te dni so prejela vsa okrožja federacije Slovenije prvi obrok tekstilij, s čimer bi bila trenutna potreba po oblačilih vsaj za silo krita, čeprav bi bila za pravo pomoč potrebna mnogo večja količina. Ta uspeh smo dosegli v treh mesecih naše industrije. Tako lahko pričakujemo, da bo v naslednjih mesecih tekstilna proizvodnja dosegla isto višino, ki jo za tem zagotovila oskrbo najširši plasti z obleko. Tovarne v Mariboru, Celju, Št. Vidu, Kranju, Št. Pavlu, Škofji Loki in drugod mobilizirajo vse moči, survinajo in stroje za porast produkcije. Prvi obrok je Ministrstvo za trgovino poslalo in razdelilo v okrožja, upoštevajoč posebne in stvarne potrebe po

Delegati za kongres Jugoslovanske narodne fronte

Na I. kongresu OF v Ljubljani so bili izvoljeni poleg članov Glavnega odbora OF, Izvršnega odbora OF in tajništva tudi delegati za I. kongres Jugoslovanske narodne fronte, in sicer:

1. Vidmar Josip
2. Edvard Kardelj
3. Rus Josip
4. Kocbek Edvard
5. Kidrič Boris
6. Dr. Marjan Breclj
7. Polić Zoran
8. Tomšič Mira
9. Leskošek Franc
10. Lubej Franjo
11. Fajfar Tone
12. Marinko Miha
13. Bevk Franc
14. Toman Tone
15. Turner Edmund
16. Kovač Stane
17. Dr. Bebler Aleš
18. Dr. Snuderl Makso
19. Dr. Černež Darko
20. Krmelj Maks
21. Svetec France
22. Jeras Josip
23. Hribar Janez
24. Zupančič Oton
25. Peko Dapčević, generalalljtnant
26. Kveder Dušan, generalmajor
27. Ribič Janko
28. Hočevar Matija, podpolkovnik
29. Stante Peter, polkovnik
30. Kavčič — Efenka, podpolkovnik
31. Dolinšek Tone
32. Haca Matevž, podpolkovnik
33. Brejc Tomo
34. Regent Ivan
35. Vižintin Bogomir
36. Gernak Alfonz
37. Črtnjak Franc
38. Kuhar Lovro-Prežih
39. Bore Mavricij
40. Juran Marija
41. Kavčič Stane
42. Letonja Gabrijela
43. Kotnik Beno
44. Sorn Bojan
45. Lešnik Lojze
46. Kranjec Miško
47. Lešek Simon
48. Merc Viktor
49. Šmon Franc
50. Klarič Josip
51. Hrovat Janez
52. Colarič Alojzij
53. Sefman Franc
54. Lepin Franc, podpolkovnik
55. Pogljajen Franc, podpolkovnik
56. Svara Danilo, polkovnik
57. Rustja Franc, podpolkovnik
58. Kilibarda Mile, polkovnik
59. Avboj Viktor, polkovnik
60. Jakopič Albert, podpolkovnik
61. Frankić Mirko, major
62. Polar Bojan, polkovnik
63. Maček Polde
64. Hafner Tone
65. Škrabar Matija
66. Jelenc Aleš
67. Buhine Andrej
68. Dr. Lunaček Pavel
69. Dr. Vilfan Jože
70. Dr. Ferdo Žozak
71. Puc Danilo
72. Dr. Zigor Lojze
73. Dr. Bratković Peter
74. Albreht Franc
75. Metod Mikuz
76. Gorjanc Jože

Primorska:

78. Dražek Miha, kovač
79. Slavko Benevol, krojač
80. Male Jakob, zidar
81. Babič Kristina, kmetica
82. Mlečnik Angel, kmet
83. Kralj Franc, delavec
84. Vižintin Nežica, študentka
85. Gustinčič Jakob, delavec
86. Tomšič Franc, delavec
87. Lipovec Franc, delavec
88. Zega Ivanka, kmetica

Fizikulturni odbor Slovenije sporoča

Vsem društvom (fizikulturnim, krajevnim odborom ZMS in sindikatom) sporočamo, da je za I. zlet fizikulturnih društev Slovenije, ki bo 18. in 19. avgusta v Ljubljani, dovoljena brezplačna vožnja po železnici iz vseh krajev Slovenije. Čeprav se nimamo uradnega sporočila, vendar računajte, da bo tudi za beograjski zlet (26. avg. do 2. sept. 1945) vožnja brezplačna. Zato se pridno učite zletnih prostih vaj in se pripravljajte za razpisane tekme (za Ljubljano za iste panoge kot za Beograd). Natančnejša navodila bomo dali v okrožnici.

Koroškim Slovincem ne vračajo posestev

Beograd, 27. jul (Tanjug) Ljubljana: Po vestih iz Koroške, se vračajo vsi dan koroški Slovinci, ki so jih nacistič-

89. Dr. Mermolja Lambert
90. Štoka Vida, mlad. aktivistka
91. Segulin Joža, gospodinja
92. Semolič Karlo, kmet
93. Pertot Janez, delavec
94. Pirce Ivan, kmet
95. Hrovatin Ivan, kmet
96. Mavrič Franc, delavec

Koroška:

97. Olikec Marica, delavka
98. Vrank Janko, kmet
99. Ojcelj Josko, delavec
100. Kmet Janez, zdravnik

Ljubljana

101. Macarol Ivanka, učiteljica
102. Campa Adolf, delavec
103. Lenarčič Jože, obrtnik
104. Kump Stefan, profesor
105. Černe Franc, kmet
106. Burič Rudolf, grafik
107. Kačar Jože, delavec
108. Tuma Branimir, industrijalec
109. Krajnc Slavka, gospodinja
110. Kerin Jože, inženir

Ljubljanska okrožje:

111. Princ Janez, Barje
112. Mozetič Franc, Iržič
113. Jančar Ludvik, logatec
114. Čepeljnik Dora, Škofja Loka
115. Živc Ludvik, Kranj
116. Vizlar Jože, Litija
117. Lazar Malči, Jesenice
118. Vrančar Drago, Škofja Loka
119. Vidic Ivan, Radovljica
120. Trampus Ladislav, Kamnik
121. Stražisar Franc, Vrhnika
122. Znidarski Janez, Cerknica

Novomeško okrožje:

123. Petrič Jože, kmet, Novo mesto
124. Gabrijan Niko, kmet, Novo mesto
125. Meglen Joža, delavka, Struge
126. Rešeta Tončka, kmetica, Ribnica
127. Virant Rezka, kmečka hči, Nov. m.
128. Frfolja Anton, železničar, Novo mesto
129. Šega Alojzij, kmet, Kočevje
130. Jerole, Franc, mali kmet, Novo mesto
131. Kristof Nace, kmet, Št. Vid
132. Iljaš Tončka, kmečka hči, Novo mesto
133. Vrtin Ana, kmetica, Črnomelj
134. Amica Hrvat, kmečka hči, Žužembek
135. Valjevčič Vilma, gospodinja, Metlika

Celjsko okrožje

136. Raker Ivan, delavka, Celje
137. Zemljak Andrej, delavec
138. Fuka Mila, delavka
139. Zdošek Ivan, posestnik
140. Zupane Marija, delavka
141. Sterbenk Anica, rudniška uradnica
142. Bojnik Ivanka
143. Naraka Franc, delavec
144. Zvar Ernest, kmečki sin
145. Pavlič Mici, delavka
146. Krošelj Milka
147. Klemen Jakob, rudarski paznik

Mariborsko okrožje:

148. Gol Anton, vinar
149. Badovinec Danica, šivilja
150. Rader Jože, tekstilni tehnik
151. Lohnik Ančka
152. Zalaznik Franc
153. Čeh Jože, ključavničar, Sv. Lenart
154. Gradišnik Jožeta, kmetica, Maribor
155. Forsner Ivan, rudar, Prevalje
156. Legat Riko, delavec, Slovenska Bistrica
157. Skrlac Franjo, posestnik, Ormož
158. Bolšak Franc, kmet, Ptuj
159. Korošec Stanislav, vinar, Ljutomer
160. Sajnovič Avgust, čestni delavec, Radgona
161. Gašper Stefan, kmet, Porabje
162. Kurbič Franc, kmet, Porabje

ne oblasti pregnale aprila 1942 z njihovih posestev, iz koncentracijskih taborišč v Nemčiji. Oblasti na Koroškem tem ljudem ne vračajo odvzetih posestev, na katerih se še vedno nahajajo nacistični naseljenici. Pripetilo se je celo, da so v občini Zitara ves reki internirancem, da naj gredo delat na posestva nacističnih naseljenecov, pa jih bodo oni oskrbeli s prehrano. To se je dogodilo Kušarju iz Boje vasi, Ješku iz Gibje, Ivanu Ureku iz Galice in mnogim drugim.

Kamniški železničarji se organizirajo

V petek je bil na postaji v Kamniku sestanek železničarjev prometnega in sekijskega osebja. Organizacijski in politični referat je podal delegat tov. Habič. Govoril je tudi o valuti, ki temelji na naši produktivnosti in delavnosti naših rok. ter o enotni socialni zakonodaji, ki bo ena najvažnejših pridobitev delovne ljudstva. Po razgovoru je bil izvoljen pripravljalni odbor podružnice, ki bo štela od 90 do 100 članov.

V našem uradništvu se je zglasil tov. Anton Černe, ki nas je prošil, da naknadno še enkrat pojasnimo k članku »Tahiti ne o odmore«, ki je bil objavljen v »Ljudski pravici« dne 20. julija, da se članek ne nanaša nanj, temveč na Jožeta Černeta iz Zg. Šiške, ki je hotel sedaj ponovno kandidirati.

Kulturno - zabavni večer

Studentska mladina Slovenije priredi v sredo, 1. avgusta 1945 ob 20 na Taboru kulturno-zabavni večer. Program, buffet, ples, izkupiček prireditve je namenjen za socialno pomoč študentom. — Vstop z vabilom. — Odbor Studentske mladine Slovenije.

Velika sprememba

Vsaka vojna je pustila za seboj bolj ali manj vidne sledove, večja ali manjša dobra ali zla. Tudi po vsaki drugi svetovni vojni je tako. V vsaki državi so nastale, če ne že bistvene, pa vsaj občutne spremembe.

Tudi pri nas v Sloveniji so spremembe. So, so! Nihče tega ne more zanikati. Kdor koli je Slovenec poznal pred aprilom leta 1941 in bi zopet prišel med nas — recimo — te dni, ko so volitve, bi se čudil. Čemu bi se čudil, kaj mislite? Mogoče temu, da ni bilo na kandidatih listah nobenih »slavljenih« politikov iz nekdanjih časov in da je bilo na listah veliko preprostitih ljudi, o katerih nismo v vojnih časih slišali, da bi nastopali v političnem in javnem življenju. Resnično tistih, ki so nekoč pošteno borili za demokracijo obmetavali z očitki, da so protidržavni elementi in jih metali v ječe, ni bilo na listah. To pa zato ne, ker se je razkrinkala vsa njihova zlagana skrb za narod in so tedaj, ko bi morali z žrtvami dokazati svoj patriotizem, dokazali, da niso bili nikdar patrioti, ampak samo koristolovci in politični špekulanti.

Tistih časov se človek nerad spominja, in sramotna dejanja, ki so jih vršili liberalci s Kramerjem in klerikalci s Korošcem, bodo ostala v večno svarilo Slovencev, kakšnih voditeljev se morajo ogibati. Danes to lahko vsak zdrav Slovenec ne samo vidi, temveč otipa.

Ne spominjamo se Korošca, ne Kramerja, ne Praprotnika, Natlačena, Škrbca in Klekca, ne spominjamo se Glavnjace, Mitrovice, Lepoglave in Bileca. Bili so to temni časi slovenske politične preteklosti, o kateri bo še zgodovina odkrila marsikatero krvavo stran. Toda nočem se dotikati teh starih ran, ki so še danes neozdravljene in ki bodo bolele tako dolgo, dokler bo obstojal ne samo slovenski narod, temveč, dokler bodo živeli vsi narodi Jugoslavije, kajti smrt Djure Džakovića boli Slovence prav tako kakor Srba in Hrvata. Te skupne bolečine, ki so velike in ki segajo daleč nazaj v čase stare Jugoslavije, so nas že tedaj družile. Nerazdruženo pa nas je zvezala druga svetovna vojna.

O vsem tem premišljujemo danes, ko so širom Slovenije volitve. V mislih imam novega slovenskega človeka, človeka, ki si prav v teh trenutkih kuje svojo usodo.

Pred dnevi sem ujel mimogrede razgovor dveh žena. Razgovarjali sta se takole:

Prva: Pridi k meni ob šestih.
Druga: Ne more, ker ima sestanek.
Prva: Kdaj pa utegneš?
Druga: Mož ima jutri zborovanje, torej tudi jutri ne bo nič.

Tak razgovor je nekaj čisto navadnega in marsikateri bralec me bo obsojal, da sem to napisal. Saj danes vsak govori o zborovanjih, o volilnih mitingih.

Da, danes o tem vsak govori. A kako je bilo to v stari Jugoslaviji? Na to hočem opozoriti tiste, ki na to mogoče niso pomislili.

Takrat se je marsikateri župnik in marsikateri kaplan na prižnici hudoval. V spovednicah se je sikalo in strupeno podpihovalo mogoče prav tiste žene, katerih pogovor sem pred kratkim slišal. Mogoče so bile to iste žene, ki prav v tem trenutku, ko pišem te vrstice, korakajo v sprevedu pod mojim oknom, te žene, ki nosijo zastave in transparente ter kličejo Titu, Kardelju, naši armadi in novi Jugoslaviji. Tako danes žene odhajajo na volišče. S smehom, pesmijo in harmoniko. Ob njih ne korakajo kordoni policije, nihče jim ne omejuje svobodne volje. Danes ni več potreba špičev Hacinovega in Polakovega formata, ki bi skrbeli za točno določen okvir »demokracije« volitev. Te dni koraka slovenska žena na volišče, da s svojim glasom odda protest proti preteklosti in da sama poseže v usodo slovenskega naroda.

Tak je danes slovenski človek, slovenski mož in žena. Ne vdamo se iluzijam paradiza, čeprav so volitve. Nihče ne plačuje te dni golaža, kakor je bilo to nekoč. Danes skušajo delavci dvigniti produkcijo, produkcijo skuša dvigniti kmet, mladina skupno pospravljati sad zemlje ne boječa se ne sonca ne dežja. Taki smo Slovenci danes. Nihče ne pričakuje ne iz Ljubljane, ne iz Beograda rešitve, kajti vsak ve, da je vir sreče in blagostanja v tovarni in na polju in da bo blagostanje ostalo slovenskemu človeku takrat, kadar se delovnemu ljudstvu ne bo kradlo, kar je s svojimi krvavimi žulji zaslužilo. Okradeno pa ne bo samo takrat, kadar bo postavilo samo na oblast svoje voditelje.

To so v bistvu spremembe, ki jih je pustila za seboj v slovenskem narodu druga svetovna vojna. Vse to je neskončno majhen deleček življenja, ki začne bohotno cveteti na slovenski zemlji. In ta utrip življenja, toplo občuti tudi sleherni slovenska vasica iz demarkacijskih črt na Primorskem in na Koroškem. To toplino občutijo tudi Slovenci v Rabški dolini. Slovenski človek je dozorel, da stopi v novo obdobje svojega življenja in da z volitvami temu življenju pečat.

Godina Ferdo

Kopaj trinajst let in pol je bil star Tinko. Vedno nasmejan in živahen. Bil je dober tovariš in ljubil je svoj narod in domovino z vsem ognjem svoje mlade duše. Ko se je sestavljala delovna brigada ljubljanske mladine, se je prvi vključil vanjo, in ko je potem na Krškem polju povezoval snope bogatega klasja, je mislil le na to, da bo čim bolj pomagal pri obnovi naše domovine. In — zdaj je obmahnil za vedno, sredi dela za obnovo. Nekega nam je vzela našega Tinka. Toda on bo živel še vedno med nami, naš udar-

Konferenca tiska pri podpredsedniku Zvezne vlade tov. Edvardu Kardelju

(Nadaljevanje s 1. strani.)

sovjetsko vojno misijo, naj ostane še nekaj časa pri nas.

Katere bivše stranke so zaprosile za dovoljenje, da bi smele obnoviti delo in katere izmed njih se lahko smatrajo za demokracije? — je vprašal neki inozemski dopisnik.

— Pri nas se ni prijavila še nobena stranka, toda vse so začele delovati, ker ne delamo iz tega nobenega formalnega vprašanja, — je odgovoril podpredsednik E. Kardelj.

Potem so se inozemski novinarji zanimali za naše stališče do uspehov laburistov v Angliji.

— Nedvomno se bo svetovna demokracija javnost veselila tega dejstva, ki krepi demokracije sile, — je odgovoril E. Kardelj. — Zlasti pa velja to za nas. To ne pomeni, da odrekam demokratizem G. Churchilla, s katerim nas vežejo prijateljske vezi in ki je storil naši državi med vojno velike usluge, smatram pa, da bodo nedvomno nova Jugoslavija in vse demokracije sile našle zdaj v povojnem času potrebno podporo, da bodo mogle doseči demokracijske cilje.

— Kako bo učinkoval ta uspeh na politične dogodke na Balkanu?

— Ta uspeh bo nedvomno vplil še večjo samozavest demokracijskim silam na Balkanu v njihovi borbi za demokracijo. Kar se tiče nas, se veselimo, ker lahko upamo, da bomo mogli v sedanjih prilikah še bolj poglobiti svoje prijateljske vezi z angleškim narodom, — je izjavil podpredsednik Kardelj.

— Ali upate, da bodo izročitvi Dragiša Jovanovića po Franciji sledili podobni primeri v drugih deželah?

— Mi vsekakor upamo, da bo tako. Neki inozemski dopisnik je vprašal podpredsednika vlade, ali bo dovoljena svoboda tiska.

E. Kardelj je odgovoril, da bo AVNOJ-u kmalu predložen zakon o tisku. Ta zakon bo demokratiziral in podpredsednik je prepričan, da bo vseboval samo omejitve za kolaboracioniste in profasistične elemente.

Neki ameriški novinar je vprašal, ali je v Jugoslaviji enostrankarski sistem.

Podpredsednik vlade je odgovoril, da smo imeli v naši državi samo med vojno »enostrankarski sistem«. Samo sile, ki so zdaj v Narodno-osvobodilni fronti, so se namreč takrat borile s puško v roki proti okupatorjem. Drugi so pa bili na strani okupatorja, ali so pa »čakali«. Takrat niso toliko govorili proti »enostrankarskemu sistemu«, ki zdaj to tako naglašajo. Po mojem mnenju je pa v dnevih po osvo-

boditvi enotna Narodno-osvobodilna fronta, ki se je borila za svobodo svojega naroda, najbolj poklicana, da vodi državo, dokler ne bo uvedeno normalno ustavno življenje. Mislim, da ne more biti proti temu nihče, kdor je iskren pristaša demokracije. In mi sedva sedaj še vedno, kakor smo med vojno, pozivamo narod k edinstvu, pozivamo ga zato, ker imamo pred seboj tako velike naloge, da je treba za nje zediniti ves narod. Toda vse razvoj, ki ga lahko vsi zdaj vidite v naši državi, gre vendar polagoma za tem, da se tudi sama JNOF razširi ne samo s poedinici, temveč tudi s celimi organiziranimi strankami. Poleg tega pa sami veste, da delujejo tudi druge politične stranke izven Fronte. Ni pa naša naloga forsirati jih.

Tuji dopisniki so se zanimali za razliko med strankami izven Fronte in v JNOF.

Podpredsednik E. Kardelj je odgovoril, da je razlika v tem, da so se stranke, ki so v Fronti, sporazumele za skupno programsko stališče, ki jim bo omogočilo korakati skupaj skozi daljšo dobo in da bodo kot taka zedinjena sila tudi vodile demokracijo izgradnjo Jugoslavije v smislu tega svojega skupnega stališča. Na drugi strani pa poedine skupine, stoječe izven Fronte, nečesto pristajajo na tak program, one imajo svoje poglede na razvoj položaja, z njimi se mi ne strinja in zato ne moremo z njimi korakati v isti fronti. Kolikor morem presojati zdaj jaz — je dejal E. Kardelj — mislim, da bo takšnih strank izven JNOF malo in da bodo majhne, v nekaterih pokrajinah pa morda sploh nobene ne bo.

— Ali je bil zadnje dni imenovan odbor za ureditev odnosov med strankami v Fronti? — je vprašal neki angleški dopisnik.

— Izvoljen je bil akcijski odbor JNOF, ki bo pripravil kongres Fronte za vso Jugoslavijo. Doslej še ni bilo enotnega vodstva Fronte za vso Jugoslavijo, temveč so bila vodstva samo v okviru poedinih federalnih enot. Sele zdaj bo ustanovljeno enotno vodilo tlo vseh demokracijskih sil, ki bodo združene v Fronti. Ta odbor bo izdelal zdaj predlog glede sodelovanja teh sil in organizacijski statut. Oboje bo odobril kongres.

Neki ameriški novinar je vprašal, ali bo Maček* proglašen za narodnega sovražnika. Podpredsednik vlade E. Kardelj je odgovoril, da bo to ugotovila preiskava. Potem se je isti novinar zanimal, da-li je Maček sodeloval z okupatorjem ali ne, na kar mu je podpredsednik vlade odgovoril, da bo

tudi to ugotovilo sodišče. — Mislim, da zastavlja gospod to vprašanje zato, ker ne pozna razvoja razmer v Jugoslaviji skozi štiri leta vojne — je dejal E. Kardelj. — Če bi se bili vi neposredno udeleževali borbe recimo leta 1942 ali leta 1943, ko je preživljala naš narod najtežje čase, če bi se bila srečala na terenu neposredno proti Mačkovi akciji, ki je šla odkrito v korist okupatorju in ustašev, bi vprašanja ne zastavljali tako. Mi smo sklicali narod k vstaji, Maček ga je klical k pokorščini Paveliču. Mi smo klicali hrvatski narod, naj se dvigne proti klanju srbskega naroda in hrvatskih protifašistov. Maček je molčal. Mi smo reševali domobrance iz ustaških rok in jih pošiljali v vrste narodno osvobodilne vojske, mačkovski proglasi in Mačkovi ljudje so pa aktivno delali na to, da pridobijo ljudi za domobrance in domobrance so proglašali za hrvatsko vojsko. V Jugoslaviji smo imeli med vojno dve vrsti krivcev, ki so delali za utrditev okupatorja in njegovih zavetnikov. Na eni strani so bili odkriti Quisingi, ki so sodelovali z okupatorjem, na drugi strani pa ljudje, ki so na videz vodili politiko »čakanja«, v resnici so pa pozivali ljudstvo, da se ni treba boriti, da je treba izročiti orožje sovražniku, dokler ga niso končno tudi aktivno podpirali s tem, da so proglašali »domobrance« za svojo

vojsko. To so ljudje, ki so postali zaradi svojih strankarskih računov, ker so se bali volje naroda, sovražniki svojega lastnega naroda. Se več, za izdajalce so jeli proglašati ugledne člane stranke, ki so bili prišli za orožje ter se borili proti Nemcem in ustašem. Po našem pojmovanju nosijo ti ljudje popolno moralno in politično odgovornost za nesrečo narodov Jugoslavije.

V inozemstvu so bile to razne reakcionarne vlade, ki so doživele svoj polom, pri nas doma je bil pa najvplivnejši predstavnik te politike dr. Maček.

Potem je neki ameriški novinar vprašal, ali more pasivni kolaboracionist, kakor je Maček, nositi glavno odgovornost.

— Ne vem, da-li je pasiven kolaboracionist tisti, ki nosi največjo odgovornost za to, da je Jugoslavija podpisala trojni pakt. — je odgovoril E. Kardelj — in ki nosi glavno odgovornost za to, da je mogel Pavelič štiri leta držati na Hrvatskem pod orožjem vojsko, ki se je borila proti zaveznikom in proti lastnemu narodu. Glavni krivec je dr. Maček, kajti domobranci so bili Paveličeva vojska zato, ker je Maček tako hotel. Maček jih je pozval, da morajo ostati pod Paveličevo zastavo in da se morajo boriti proti narodno osvobodilni vstaji. To ni pasivno sodelovanje, temveč jasno in odkrito sodelovanje z okupatorjem.

S tem je bila zaključena konferenca tujih in domačih novinarjev s podpredsednikom vlade Demokracijske Federativne Jugoslavije Edv. Kardeljem.

Ljubljana na dan volitev

Od zgodnjega jutra do pozne noči je doživljala Ljubljana svoj veliki praznik. Zastave so vihrale z okrašenih poslopj, skozi odprta okna, obdana z zelenjem in zastavicami, se je oglašal na ulice radio z godbo, petjem in volilnimi poročili. Volilci iz vse ulice so v povorkah, z zastavami, napisni in harmoniko na čelu odhajali na volišče. Ponekod so se večje skupine pripeljele na okrašenih vozovih in na kamionih. Tudi vojska je volila, strumno so korakale čete z godbo in zastavami na volišče. Povsod je odmevalo petje. Ljubljancem so dali tudi na zunaj izraza svojem veselju in ponosu, da je prišel dan prvih svobodnih volitev, ko odločajo sami o svoji usodi in si sami postavljajo svojo oblast.

Cele družine in vsi stanovalci iz posameznih hiš so prihajali skupaj volit. Vnuč je za roko pripeljal babico in ji prebral in podpiral kandidate, kjer so njej od starosti že opešale oči. Tudi žena, ki je bila slepa, je prišla volit. Član volilne komisije ji je prebral kandidate, ona pa je povedala, koga naj podpira. Slišala je, kaj so ljudje zadnje dni govorili o njih. Slišala je o materi, ki sta ji padla dva sinova v partizanih, in o možu, ki so ga fašisti trpinčili in mučili. Tudi ta dva je moral tovariš podpirati. Sama je spustila list v špranjo na volilni skrinjici. Volilnega lističa ni hotela dati iz rok. Povedala je, da ne bi niti vedela, da sme iti tudi ona volit, če ji ne bi povedal nek partizan. Vprašal jo je, če je že volila. Začudila se je. »Kaj tudi slepi lahko volijo?« — »Kaj slepi ljudje

niso ljudje!« je odgovoril tovariš. Tako ji do takrat še nihče ni rekel. Potem se je odločila, da bo šla tudi ona volit. »Hudo mi je že bilo, ko sem poslušala ljudi, ki so toliko govorili o volitvah. Zdaj sem vesela in nikoli si ne bi odpustila, če ne bi šla volit. Danes prvič vem, da imajo tudi reveži pravice.«

Druga žena je pripovedovala: »Dva dni pred volitvami nisem mogla zaspati. Premišljevala sem, kako bi volila, da ne bi bil moj glas neveljaven. Za vas moške je lahko, ko ste že volili, a zame je bila to nova reč. In danes sem kot našla še zbolela. Vendar mi ni dalo miru. Zvečer sem se odpravila z možem in z otrokoma in prišla semkaj.«

Nihče ni hotel izostati. Celo nune so prišle volit. Ljudje na cestah in doma so se spraševali, kdo je že volil in koga je podpral. Tisti, ki niso imeli volilne pravice, so šele takrat občutili vso težo njene izgube. 78letni starček, ki je bil sam prišel volit, se je razburjal, kako to, da njegov sin ne sme voliti. Toda predsednik volilne komisije mu je povedal, da njegov sin ni hotel štiri leta vojne vedeti, da je sin svojega naroda, zato ga tudi danes narod ni hotel spoznati za svojega.

Ljubljana je čula dolgo v noč in se veselila svojega velikega dne. Ljubljana je na dan volitev dokazala, da ni bila prva samo v upor proti fašizmu in v borbi za svobodo, temveč da hoče biti prva tudi pri urejanju novega življenja, katerega temeljni kamen so prav — svobodne volitve.

Naši invalidi si želijo dela

V Predvoru blizu Kranja, prav pod planinami, pod Steržičem, stoji velika vila. V njej se je udržila švabska policija. Z žično ograjo so se obdali, minsko polja so nastavili in z osemnajstimi bunkerji so se zavarovali. ... Zdaj je od vsega tega ostal samo še en bunker, ki že zapada kot žalosten spomin na preteklost. V vili pa je nastanjenih 44 invalidov partizanov. Ministrstvo za socialno politiko jim je omogočilo poleg udobnega življenja tudi šolanje, ki jih bo usposobilo za nove praktične poklice.

»Rudar sem bil. Dolga leta sem kopal v Trbovljah,« je pripovedoval tovariš, ki mu manjka desna noga. »Potem sem šel v partizane. Bil sem v minerskem bataljonu XVIII. divizije. V neki akciji blizu Litije mi je zdrobilo nogo. Za v jama nisem več. Lahko bom pa delal v naši upravi, mogoče bom zamenjal koga, ki tega mesta ni vreden. Žena se mi je smejala: Na stara leta greš v šolo in se boš učil. Pa to ni prav nič smešno. Tega se zavedam in učil bi se najraje noč in dan. Kako bi le zgleдалo, vse bode delali, jaz pa bi doma čepel, zehal in prvega bi se mi zdelo invalidna kot mišočina, ki je ne zaslužiš. Tako je bilo včasih, zdaj pa ne gre več.«

Njihov tečaj obsega vrsto predmetov, od računanja in strojepisja pa do družnega prava in državnostanstva. Tečaj bo trajal osem tednov. Sedem ur pouka imajo na dan, vmes pa je čas za počitek, za branje in kopanje v pet minut oddaljenem, lepo urejenem kopališču. V tem času jih tudi obiskujejo znanci, pionirji, ki so tam blizu v počitniških kolonijah, članice AFŽ iz Kranja so že bile pri njih in jih obdarovale. 26. jul. sta jih obiskala pomočnik ministra za socialno politiko tov. Anton Toman in načelnik invalidskega oddelka tov. dr. Franc Pavlin. Sprejeli so ju kot stare prijatelje, saj so bili z nekaterimi skupaj v zaporu, z drugimi v partizanih. Ko je ob štirih dežurni pozvonil za začetek popoldanskega pouka, so se vsi zbrali v učilnici in tov. Toman je spregovoril nekaj besed. Pokazal jim je važnost šolanja in prizadevanje naših oblasti, da pomagajo njim, ki so toliko žrtvovali za svobodo. »Voditi vas mora zavest, da boste z izpolnitvijo svojega znanja pomagali graditi in obdržati pridobitve, za katere ste se žrtvovali. Mogoče smo skromno začeli. Spomnimo pa se prvih partizanov, ki so tudi z malim

začeli, s puško in z nekaj nabojci.« Ko so se pozneje razgovarjali o prvih vstajah, ki jih imajo v šolski klopi, so bili soglasni, da jim nič ne manjka in le na ta način, z delom, hočejo postati enakovredni državljanom.

Nekoga je zanimalo, ako bo lahko delal v zadruzi v domačem kraju. Tovariš Toman je pojasnil: »Zadruge imajo zelo važno mesto v našem gospodarstvu. Kdor se hoče temu posvetiti, bo lahko še izpopolnil svoje znanje v posebnem tečaju.«

»Tako voljo do dela imajo vsi, da se prav nič ne bojim izpitov,« jih je pohvalil vodja tečaja.

Kar čutili so, da je zdaj čas pouka. Kaj bi se dolgo razgovarjali, zadovoljni so z vsem. Pa so se vrnili k svojim zvezkom. Nekateri so odšli v strojepisnico. Osem strojev je zaklopotalo in tovarišica, ki jih vadi, je vsakemu posebej popravljala napake.

»Trde prste imam, kar bojim je, da bom preveč zrahljal ta stroj. Toda prepričan sem, da bo šlo in kmalu bom tipkal z vsemi desetimi prsti,« je rekel prav resno vesel Francelj.

Tako je to: kdaj je pomislil kmet Francelj, da bo tipkal po pisalnem stroju, in kdaj si je mislil rudar, da bo sedel v upravi rudnika, in kdo je kdaj pomislil, da invalid ni revež, ki naj sedi v kotu in čaka milostine. Dž.

Prlekija vstaja v novo življenje

Prlekija se koplje v soncu. Bele hiše po hribočkah so skoraj skrite v zelenju drevja. Bregovi, zasajeni z vinsko trto, so zaradi škropljenja modrikasto zeleni. Star očanec se je pravkar vrnil s svojega vsakdanjega ogleda po vinogradih. S posebnim žarom v očeh mi je zaupal skrivnost, da kažejo letos gorice izredno lepo in in da se čaje primerjati samo z letom 1917. »Če ne bo nesreče, bomo letos pili dobro kapljico in dosti je bo,« mi je ponosno zatrdil.

S soslednjega hriba se oglašajo pesem. Zastava plapolja v vetru in vrsta pojočih deklet stopa za njo; kakih štirideset jih je. Kakšen praznik je neki danes? Proti Svetinjam gredo. Mahnem jo za njimi. Oča je še zaklical za mano, naj pridem v bratvo. Obljubim mu ter se poženem med vinogradi v hrib. Ljudje so obstali pri delu in vprašujoče pogledujejo drug drugega. »Saj je vendar danes delavnik. Čisto je znorela naša mladina, samo pela in plesala bi.«

Pred šolo jih zagledam. V gruč stoje okrog upravitelja Narodne imovine in živahno se razgovarjajo. Stopil sem bliže. Sama mlada dekleta, od sonca ožgani obrazi, oči jim sijajo od navdušenja. Najbolj brhka med njimi drži v žuljevih rokah zastavo. Viničarjeva hči je. Kmalu razberem iz razgovora, da so prišle povezoval trto v vinogradih, ki so sedaj narodna last, in pomagat viničarjem, ki sami nima-

Vorošilov na čelu čet v bitki za Caricin — današnji Stalingrad
Prizor iz filma »Lenin 1918. let«, ki se bo v kratkem pričel vrteti v kinu »Union«

bo točil in pretakal in nihče ga ne bo nadziral. Zamislil se in vidi otroke s kosom belega kruha v roki, zdrave in nasmejane. Smehljaj mu preleti obraz, gleda preko hribov in smuje načrte za bodočnost.

Prlekija vstaja; zbudila se je; dohiteti hoče druge in jim biti enaka. Otroci na pašah imajo vaje. Eden je prinesel motiko, drugi lopato. Uvrstiti se hočejo med starejše. Pomagali bodo popraviti most, ki so ga Nemci na begu porušili. — Preko mostov pa prinaša veter vrisk in pesem, trpljenje in veselje sta v njej, želja in volja po novem, boljšem.

V sadovnjaku za hišo so se zbralo staro in mlado. Po štirih letih bodo danes prvič imeli »veselico-miting«. Spored se razvija: dekleta ob spremljavi petja izvajajo proste vaje, pionirski oboženi z lesenimi puškami so dali svojo točko, pionirka deklamira pesem, ki jo je zložila domačinka-kmetica. Govornik pa jim pripoveduje o volitvah, o narodni oblasti, o sodiških narodne časti in ljudje poslušajo. Pozove jih k debati. Pa se oglašajo mladenkice: »Tovariš, pred vsemi obožujem tiste, ki so sodelovali s Švabi. Obožujem jih, ker se hočejo sedaj nam, ki smo organizirane, posmehovati in nam pri našem delu mečejo kolena pod noge. Kaj naj naredimo?« Kaj hitro dobi odgovor: »Pred sodišče z njimi!« Mnogiča z navdušenim ploskanjem odobrava predlog.

Naši mitingi postajajo tako tudi ljudska sodišča. Pošteni in delavni dobivajo na njih svoje zadoščenje, okupatorji sodelavci pa obtožbo naroda. B. V.

Naš udarnik Tinko!

Kopaj trinajst let in pol je bil star Tinko. Vedno nasmejan in živahen. Bil je dober tovariš in ljubil je svoj narod in domovino z vsem ognjem svoje mlade duše. Ko se je sestavljala delovna brigada ljubljanske mladine, se je prvi vključil vanjo, in ko je potem na Krškem polju povezoval snope bogatega klasja, je mislil le na to, da bo čim bolj pomagal pri obnovi naše domovine. In — zdaj je obmahnil za vedno, sredi dela za obnovo. Nekega nam je vzela našega Tinka. Toda on bo živel še vedno med nami, naš udar-

nik z delovno brigado in z vso mladino Ljubljane, ter nas bo vzpodbujal k delu. Njegova mati, ki je izgubila sina edina, bo sedaj mati vseh nas udarnikov. Ne bomo pozabili njenih besed, ki jih je izrekla v svoji veliki materini boli: »Izgubila sem sina. Velika je moja bolelost, toda srečna bom takrat, ko bodo drugi srečni in ko bom videla močno novo Jugoslavijo, za katere obnovo je žrtvoval svoje mlado življenje — moj Tinko!«

Stava mlademu udarniku dela!

O. C.

Konferenca Enotnih sindikatov Makedonije

V dvorani Trgoveške akademije v Skoplju je bila dvodnevna delovna konferenca enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Makedonije.

Ob otvoritvi konference so navzoči zastopniki z enominutnim molkom počastili padle tovariše. Nato je govoril zastopnik glavnega odbora enotnih sindikatov Jugoslavije Rudolf Berte, ki je poudaril, da predstavlja danes glavno nalogo sindikalnega gibanja obnova našega gospodarstva in povečanje proizvodnje, kar se bo doseglo z vsestranskim tekmovanjem v tovarnah.

Poročilo o političnem in gospodarskem stanju delavcev in nameščenecv je predčital Boško Temeljkovski, član delovnega odbora. Podal je izbrano zgodovino našega sindikalnega pokreta in poudaril, da je delavski razred od nekdaj nosilec demokratičnih težav širokih ljudskih množic Jugoslavije, ki so svoj čas našle izraza svojim težnjam v prejšnjih demonstracijah in stavkah. V dobi štiriletnega narodnoosvobodilne borbe je bil delavski razred glavna sila tega gibanja. Iz njegovih vrst je izšlo veliko številno političnih in vojaških voditeljev. Zaradi tega so pridobitve te težke borbe v prvi vrsti pridobitve delavskega razreda, ki danes skupno s kmečkimi množicami predstavlja glavni stebel nove Jugoslavije. »Pred delavski razred, je dejal, vse stavlja danes kot glavna naloga obnova naše opustošene domovine. Zaradi tega pristopa sindikalno gibanje v pomoč ljudski oblasti pri obnovi domovine in obranitvi pridobitev narodnoosvobodilne borbe. Zavedni delavci so dolžni, da nezavedne delavce iztrgajo vplivu sovražnikov ljudske oblasti, da saboterje odstranijo iz svojih vrst in da jih izročijo sodišču kot narodne sovražnike.« V nadaljevanju govora je govornik poudaril, da mora delavski razred čuvati bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov kot največje in najdragocenejše pridobitve borbe ter se boriti proti sovražni zmu. V Makedoniji se čuti veliko pomanjkanje strokovnjakov in zaradi tega je treba, da se pokličejo strokovnjaki iz

drugih bratskih federalnih edinic. So pa primeri, da prihod posameznega delavca strokovnjaka v naše tovarne izzove nezadovoljstvo. Zavedni delavci se morajo boriti proti takim primerom. Govorec o gospodarskem stanju, je Temeljkovski Ljiljak poudaril, da je treba, da osetne delavski razred pri konsolidaciji gospodarskega življenja glavni čimtelj. S pomočjo tekmovanja in drugih akcij je treba povečati našo proizvodnjo in pomagati ljudski oblasti pri ustanavljanju novih proizvodnih središč.

Poročilo so navzoči nagradili z burnim odobravanjem. V diskusiji, ki je sledila, je sodelovalo veliko število navzočih predstavnikov, ki so prikazali napake in nedoslednosti sindikalnih organizacij v dosedanjem delu. Ter podali predloge in mnenja za nadaljnje delo. Po končanem razpravljanju je tajnik delovnega odbora Angel Petkovski podal organizacijsko poročilo. Tudi po tem poročilu se je razvila živahna diskusija, v katero so posegli zastopniki.

Drugi dan konference je član delovnega odbora Trajko Misovski poročal o prosvetnem delu v sindikalnih organizacijah. Blagoje Nikolski, tajnik mestnega osvobodilnega sveta, pa o gospodarskem položaju in socialnem zavarovanju delavcev. V diskusiji po obeh poročilih je sodelovalo mnogo zastopnikov, ki so govorili o napakah v dosedanjem delu ter grajali nezdrave pojave v zvezi s kršenjem socialnih ustanov. Na konferenci so postavili predlog, da je treba AVNOJ-u predlagati v odlikovanje z »redom delavca udarnika Milana Milovekega, krojača vojaškega zavoda, ki je iznašel sistem krojenja vojaških suknjic, s katerim se prišede velika količina blaga. Ta predlog je bil soglasno sprejet. Ob koncu so izvolili komisijo petih članov z nalogo, da sestavi resolucijo. S konference so poslali pozdravne brožavke maršalu Titu, narodni vladi Makedonije in glavnemu odboru enotnih sindikatov delavcev in nameščenecv Jugoslavije.

Delavski zaupniki v demokratični federativni Jugoslaviji

Pravica, da si delavci volijo svoje zaupnike, je znatna zmaga, ki si jo je delavski razred izvojeval še v stari Jugoslaviji, ko se je boril za boljše življenjske pogoje in za boljše bodočnost proti grabežljivim zahtevam mnogih delodajalcev in vladajočih profiljudske kliše. Pod pritiskom okrepjenega delavskega gibanja je bil sprejet v juliju 1922. leta zakon o zaščiti delavcev, v katerem je bila priznana tudi pravica delavcev, da v zasebnih podjetjih volijo svoje z zakonom zaščitene delavske zaupnike.

Kot je moral delavski razred z borbo izvojevati zakon o zaščiti delavcev, tako se mora tudi nadalje neprestano boriti, da zavaruje izvajanja svojih z zakonom priznanih pravic. Delavski razred se je v stari Jugoslaviji boril proti protiljudski oblasti, ki je v glavnem ščitila koristi sovražnikov delavskega razreda in širokih ljudskih množic. Zato so se morali tudi delavski zaupniki, ki so kljub omejenim možnostim ščitili socialne in gospodarske koristi delavcev v podjetjih, boriti proti delodajalcem in proti protiljudski oblasti.

V demokratični federativni Jugoslaviji se je odnos delavskega razreda do oblasti popolnoma izpremenil. Obenem z njim se je spremenil tudi položaj delavcev proti upravam podjetij, naj si bo državnih kot zasebnih. Resnična ljudska oblast v demokratični federativni Jugoslaviji povsod varuje koristi delavskega razreda in vseh delovnih slojev. Zato je postal delavski razred eden temeljnih stebrov in graditeljev nove ljudske države, ki jo gradimo na ruševinah stare. Seveda so se prav tako izpremenile oblike in način boja delavskega razreda za boljše življenje in srečnejšo bodočnost, kakor tudi oblike dela in neposredne naloge delavskih zaupnikov. Res ostaja osnovna naloga delavskih zaupnikov še nadalje zaščita socialnih in gospodarskih koristi delavca, a delavski razred se nanašanja sedaj na organe ljudske oblasti, ki ščitijo koristi delavskega razreda tudi proti delodajalcu.

Stiri leta osvobodilnega boja, v katerih je nastala in zrastle naša ljudska oblast in nova država, so nam pustila veliko opustošenje v industriji in gospodarstvu — splošno gospodarsko revščino. V teh pogojih se socialni in gospodarski položaj delavskega razreda more izboljšati samo z izboljšanjem gospodarskega položaja države, to pa se more doseči samo z neprestanim povečevanjem produkcije. Zaradi tega bodo morali delavski zaupniki kot zastopniki socialnih in gospodarskih koristi delavcev biti tudi aktivni činitelji v neprestanem povečevanju proizvodnje. Delavski zaupniki morajo sodelovati pri izdelavi in izvajanju načrtov proizvodnje in s svojimi nasveti pomagati, da se sčasoma popolnoma izpolnijo naloge proizvodnje, ki jih podjetje dobiva od državnih oblasti. Če hočejo to svojo funkcijo izpolnjevati z uspehom, morajo delavski zaupniki skupno s strokovnimi organizacijami skrbeti tudi za delovno disciplino v podjetjih in razvijati najširšo iniciativo in aktivnost delavcev in nameščenecv pri dvigu proizvodnosti dela.

Delavski zaupniki morajo na delavskih konferencah in diskusijah razjasniti naloge proizvodnje in skupno s strokovnimi organizacijami organizirati tekmovanje v premagovanju te-

žav, odstranjevanju pomanjkljivosti, povečanju proizvodnje in v izboljšanju delovnih metod.

Delavski zaupniki v naši novi državi bodo delali v sporazumu s strokovnimi organizacijami delavcev in nameščenecv, sodelovali pa bodo tudi z upravami podjetij. Naloge delavskih zaupnikov, da posredujejo pri sklepanju kolektivnih pogodb, da nadzorujejo nad njihovo izvedbo, da posredujejo pri odklanjanju in sporazumnem reševanju sporov, nastalih v delovnih odnosih, da nadzorujejo izvedbo vseh predpisanih mer in zakonov za zaščito delavcev itd., bodo zaradi tega sodelovanja z upravami podjetij v toliko lažje.

Pri odgovornem delu za koristi delavskega razreda in celotnega naroda bodo delavski zaupniki naleteli na težave in zapreke, katere jim bodo stajali razni birokrati in saboterji, ki jih lahko najdemo v zasebnih in v državnih tovarnah in ustanovah. Najodločnejša borba proti tem sovražnikom hitrega razvoja naše industrije in administracije je sestavni del onih velikih nalog, ki se postavljajo pred delavske zaupnike pri obrambi socialnih in gospodarskih koristi delavskega razreda, korist, ki se popolnoma skladajo s koristmi ljudskih množic in naše ljudske države.

Zaradi velike važnosti delavskih zaupnikov za obnovo, zahtevata razvoj in okrepitev gospodarstva ter upravne aparata, da delavskih zaupnikov ne bodo volili samo delavci v zasebnih podjetjih, kot je bilo v bivši Jugoslaviji, ampak tudi delavci in nameščenecv vseh javnih podjetij in državnih ustanov.

Naši sindikalni funkcionarji in aktivisti morajo dobro proučiti in razumeti globoko spremembo, ki je nastala v položaju in vlogi delavskih zaupnikov. Sablonski prenos delovnih izkušenj in oblik dela delavskih zaupnikov stare Jugoslavije bi bil lahko samo v škodo novih delavskih zaupnikov, ki bodo v kratkem izvoljeni. Prav tako bi bil v škodo delavcem po podjetjih, kakor tudi splošnih narodnih in državnih koristih.

Delavskim zaupnikom se stavlja mnogo nove velike in odgovorne naloge. On njihovega dela bo v znatni meri odvisna hitrost naše gospodarske obnove in izboljšanja materialnih življenjskih pogojev delavskega razreda in ostalih delovnih množic. Naši strokovni voditelji in delavci po podjetjih se morajo zavedati, da mi danes še nimamo tako vsestranskega zgrajenih delavcev in funkcionarjev, ki bi mogli do vseh potankosti odgovarjati vsem nalogam, ki se stavlja pred delavske zaupnike. Toda mi imamo v naših podjetjih in ustanovah pošteno, iniciativno in predane delavce in nameščenecv, ki se s svojim marljivim in nesebičnim delom povsod izkažejo. V podjetjih in ustanovah imamo delavce in nameščenecv, ki so z delom pokazali, da ljubijo svojo novo državo in da so pripravljeni za koristi svojega naroda in delavskega razreda žrtvovati več kot drugi v podjetju. To so delavci in nameščenecv, ki se bodo s sistematično pomočjo sindikalnih organizacij hitro razvili v dobre in pripravne delavske zaupnike, ki bodo pravilno razumeli svojo važno in konstruktivno vlogo v izgradnji srečne domovine delavskega razreda in vseh delovnih ljudi nove Jugoslavije.

Filmsko podjetje D. F. J. — Direkcija za Slovenijo bo v kinu »Union« predvajala znameniti sovjetski film

LENIN 1918. leta

LENIN: B. V. Ščukin — STALIN: M. G. Gelovani — VOROŠILOV: N. I. Bogoljubov
GORKI: M. K. Čerkasov — Režiser: Mihail Romm

Prva žrtev „Črne roke“ v Sp. Kašlju

je bila hčerka malega kmeta Franeka Zupančičeva

Franeka Zupančič-Vračeva, hčerka malega kmeta iz Sp. Kašlja, je bila ena izmed tistih velikih in požrtvovalnih delavk OF, ki je v borbi doprinesla največje žrtve in vztrajala do konca. Na levem bregu Ljubljane je bil njen dom, na desnem bregu pa se dvigalo kašelski grič, ki so vodili k partizanom. Tam so bili tudi njeni bratje in sosaščani, z njimi je bila Franeka v zvezi, vedela je za njihovo trpljenje in jim skušala pomagati. Bila je vodnik na poti k njim, in premočim, ki so odšli na to pot, je pomagala premostiti vse ovire.

Franeka Zupančič

Po enem letu skritega in odgovornega dela je morala v internacijo na Rab, kjer je preživela 14 mesecev. Izbrpana se je vrnila v maju 1943 domov in takoj zopet poprijela za delo. Z grozo je spoznala, da je med njeno odsotnostjo prenekal postal hlapec okupatorja, da je lahko za ceno krvi in žrtv naših borcev udobno živl. Vendar se ni zbal tistih, ki so jo zapustili, nasprotno, skušala jih je pridobiti zopet in jim dokazati zmoto. Se z večjo vneto je poprijela za delo in šest mesecev je delala noč in dan, bila je žilava in odprna kot malokdo.

5. oktobra 1943 ob pol enajstih ponoči pa so prišli ponjo. Neznani belogardišči z orožjem v roki je stopil v hišo, padla domačina so ostali zunaj, skriti v temi. Morala je z njimi. Peljali so jo skozi domačo vas, nato pod železniškim

mostom, ki so ga tedaj še stražili italijanski fašisti. Ti so zaklicali: »Kdo je?« Franekini spremljevalci so krepko odgovorili: »Bela garda.« Nato so jo gnali mimo Gradiškove gostilne proti Dimnikovemu kanalu v breg k hišam ob Ljubljani. Tu so se ob obrežju ustavili. Tisti, ki je stopal pred njo, se je obrnil in jo ustrelil v prsi. Samo ta prvi strel je Franeka čutila. Padla je in se več ur ni zavedla. Dobila je še en strel v prsi in enega skozi tlak, ki ji je zdrobil vreteno. Takrat so odstranili proge začeli na strele odgovarjati Nemci. Tem so odgovorili fašisti z železniškega mostu. Nemci in Italijani so mislili, da jih je napadla partizanska patrila. Nastalo je takšno streljanje, ki je v presledkih trajalo vso noč, da ga prebivalci Kašlja in Zaloga še danes pomnijo.

»Črna roka« — belogardišči, kot so se izdajali, so takrat pobegnili in pustili žrtve na cesti. Morilec je niso ulegli več vreč v Ljubljano. Po nekaj urah se je Franeka zavedla. Občutila je strašne bolečine v glavi, in noge so ji povsem odpovedale. Splazila se je k prvi hiši. Klicala je na pomoč, a nihče ji ni odprl. Zavlekla se je do sosedu, a tudi tam se je niso upali sprejeti. Franeka se je dvignila na kolena in je ob vrtnih ograjah drsela proti Jurkovim. Tam se je z zadnjimi močmi prijelja za podboje hišnih vrat in prosila pomoči. Iz obeh ran na prsih in krvavela, glava ji je vsak hip omahovala na prsi, od bolečin jo je oblivl mrzel pot.

S strahom so ji odprli, a je niso spoznali. Ves obraz je bil zlepljen s krvjo in prstjo, le belina oči je strahotno izstopala. Drgetala je od izčrpanosti in bolečin in s težavo dopovedovala, kdo je. Ko so jo spoznali, so jo potegnili v hišo. V zgodnjem jutru so obvestili Franekine domače, ki so poslali po zdravnika v Polje. Odrnil je vse potrebno in nasvetoval mir in previdnost. Zvečer so odpeljali Franeko na bratov dom v Novi Zalag.

Vsem svojem in znanem je Franeka do podrobnosti opisala vse dogodke, njeni morilec pa so ta čas že pričeli širiti vest, da so jo napadli partizani. Ker tej laži nihče ni verjel, so si izmislili novo, češ, da so dobili Franeko, ko je nesla partizanom poln nahrbtnik bomb. Zločincev samih Franeka ni poznala. Eden izmed fašistov na železniškem mostu je trdil, da je stopal za Franeko med drugimi tudi Franec Stele-Plevnik, nekot Franekini sodelavec, pozneje pa komandant bele garde v Zalogu in vodja »Črne roke«. Njegov samotni mlin je užival daleč naokrog sloves mučnice in shajališča pristaev in članov »Črne roke«.

Ker Franekini bolečine v glavi le niso popustile, so začeli domačini misliti na

prevoz v bolnišnico. Dve njeni sodelavki sta jo 12. oktobra odpeljali z domačim vozom skozi Zalag, Sp. in Zg. Zdobrovo, skozi Sreberje in Šmartno, mimo nemške straže v ljubljanski bolnišnico na oddelek št. 5 za vojne poškodovance. Nihče ni slutil, da morilec še vedno čakajo na svojo žrtve, ki je po tako strašnem trpljenju komaj ušla smrti. Bila je še tako slaba, da ni mogla vstati, ko so prišli krvniki ponovno ponjo 29. novembra 1943. Bili so to Ivan Jerančič, Adolf Grad in Milan Holozan, znani morilci in člani »Črne roke«. Kljub protestu zdravnikov so jo odpeljali v italijanskem vojaškem avtomobilu k Sv. Urhu, še isti večer pa v Stozice, kjer so jo pobili do mrtvega. Vso noč je ležala zunaj na polju. V zgodnjem jutru jo je videl neki domačin, ki je še isto dopoldne prinesel v bolnišnico njene bolniške copate. Takoj so jih spoznali. Domobranci-domačini so jo odpeljali v mrtvašnico, kjer so jo vrgli na tla, zaklenili vrata in vzeli ključ s seboj. Neka domačina, ki je bila nekaj časa s Franeko skupaj v bolnišnici, je prišla k oknu mrtvašnice, spoznala je Franeko in jo opisala svojem. Ko so njeni domači prišli po nekaj dneh v Stozice, je bila Franeka že pokopana brez krste v kupu smeti v najbolj zamerjenem kotu pokopališča. S. P.

Darujte kri za ranjence!

Stari M'hec si je zopet zavilal rokave

Na Mlaki v Ribnici sta bili pred vojno dve kovačnici, last bratov Pucelj, Ivana in Jakoba. Usoda je hotela, da sta oba kovaška mojstra in še tretji brat France padli v boju za svobodno našo domovino. Od bombardiranja pa je bila porušena še streha nad kovačnico in hišo. Stari kovač Ivan Pucelj, po domače M'hec, pa se je zavedal važnosti vzdrževanja edine kovačnice v trgu. Čeprav ves siv in kljub svojim 80 letom je takoj mislil na obnovo kovačnice. Oblast mu je šla na roko, danes ima že pokrito delavnico in hišo. In stari oče je kljub svojim letom zavilal rokave, prepsal usnjen sinov predpasnik in zavilal ključno nad kovalom kot bi imel šele štiri križe. »Moramo delati, ko pa ni sinov domov in nimam mojstra, ki bi me nadomeščal pri delu,« je modroval. Kovač Janez Pucelj je prav razumel našo borbo in potrebo po obnovi. Ni se vseled, češ, saj mi pripada pokojnina po padlih sinovih. Pokazal je veliko voljo, kako je treba prijeti za delo, da se čim prej zabrišejo sledovi vojne. Mojster M'hec lahko služi marsikateremu obrtniku-spekulantu, ki še danes okleva pri obnavljanju in produkciranju svojih izdelkov, za vzgled in posnemanje. J. M.

Kongres jugoslovanskih književnikov

Na pobudo Zdrženja književnikov v Beogradu so se sestali te dni predstavniki poedinih književnih združenj iz vseh naših federalnih edinic, da se dogovore o pripravah za kongres književnikov iz vse Jugoslavije. Na sestanku so predstavljali srbske književnike Velibor Gligorič, Voljko Petrovič in Jovan Popović, hrvatske Joža Horvat in Vlada Popović, makedonske Venko Markovski in Vlado Maleski, črnogorske Mihajlo Lašić in bosanske Raziha Handžić. Slovenski književniki niso mogli poslati svojih odposlancev.

Na sestanku predstavnikov federalnih združenj književnikov je bilo sklenjeno, da bo kongres književnikov Jugoslavije v začetku oktobra v Beogradu. Poleg svečanega dela kongresa bodo na dnevnem redu referati o važnih problemih naše kulture. Književniki bodo govorili o svojih odnosih do izgradnje domovine, o značaju gledališča, o nalogah kritike, o pesniškem in pisateljskem ustvarjanju itd. Po referatih bo otvorjena diskusija. V okviru kongresa bo prirejen več književnih večerov in otvorjena razstava knjig, na kateri bo prebivalstvo lahko videlo knjige naših književnikov, članov poedinih združenj. Kot ena neposrednih nalog kongresa je predvidena ustanovitev Zveze književnikov Jugoslavije, ki bo imela po posameznih federalnih edinicah svoja posebna združenja, razdeljena na strokovne enote. Zveza književnikov bo izdajala tudi svoje glasilo.

Da bi se kongresu preskrbelo dovolj potrebnih materialnih sredstev, so na sestanku sklenili, da bodo književne in druge kulturne prireditve po vseh večjih mestih, da bi se tako omogočil prihod v Beograd čim večjemu številu jugoslovanskih književnikov. Na kongres bodo povabljeni tudi književniki iz zavznih držav, v prvi vrsti iz bratskih slovanskih držav Sovjetske zveze in Bolgarije.

Koncert

ki ga je napovedala študentska mladina Slovenije na ljubljanski univerzi za petek, 3. avgusta 1945 v Unionu, je zaradi nepremostljivih tehničnih težko odpovedan.

Razstava umetnikov-partizanov

Z razstave umetnikov-partizanov, ki se je te dni odprla v Jakopičevem paviljonu in ki zaradi svoje umetniške in dokumentarne pomembnosti zasluži vse naše zanimanje. Razstava je odprta od 8.—13. in od 15.—21. ure.

Nikolaj Pirnat: »Vdrl so v naše domove«

Sodelovanje grške vlade z monarho-fašisti

Grški reakcionarji ne prenehajo z izzivanjem balkanskih narodov

Beograd, 30. julija. (Tanjug) Megalomanije ideje o veliki Grčiji ne kažejo namena končati strahovlad nad egejskimi Makedonci, temveč še krepijo svoj trud za nasilno helenizacijo egejske Makedonije. Za doseg tega svojega cilja oborožijo vedno več fašističnih organizacij, vodijo intenzivno propagando in razpihujejo narodnostno mržnjo pri priseljencih ter podeljujejo vodilne položaje kolaboracionistom. Ta akcija ni samo plod negovornih skupin monarho-fašistov, ki se pojavljajo v današnji grški zmešnjavi, temveč vodi ta postopanja neposredno sama državna oblast, ki oborožuje fašistične organizacije in organizira uničenje Makedoncev.

Grški list »Laiki Foni« v svoji številki z dne 19. julija t. l. prinaša članek, v katerem predstavlja demokratični javnosti Grčije pravi obraz dosežanj vlade. Ta vlada je organizirala preganjanja makedonskega življa in podpirala monarho-fašistične tolpe. Oblast sklicuje fašistične mitinge, na katerih izzivajo demokratične sile sveta, zlasti pa balkanskih narodov. Isti list poroča, da je njegov dopisnik videl, kako so grški policaji zapovedali izprazniti trg zato, da bi se vsi ljudje udeležili mitinga. Prav tako so tudi pripadniki organizacije »Kraljeva grška mladina« razširjali parole proti sednim balkanskim državam, zlasti proti jugoslovanski. Nosili so junaškim narodom Jugoslovijce. Nosili so napise: Dol Tito, dol Georgijev, dol Enver, dol Zari. Grški bajoneti ver hodijo in Zahariadis. Grški bajoneti bodo že pokazali Slovanom! Večina navzočih, ki se je zbirala zaradi strahu, je z velikim ogorčenjem poslušala besne vzklike grških fašistov proti zaveznikom ter se je slednjič razbežala.

Moralno in materialno podpiri od državnih oblasti grški monarho-fašisti vsak dan uresničujoč namene svojih vlastodržcev. Begunci, ki so prišli 24. julija v Bitolji, pripovedujejo o strahovlad, ki vlada v njihovih vaseh. Grški orožniki so pod vodstvom oseb, ki so bile v nemški službi, oplenili mnogo makedonskih domov. V vasi, iz katere so begunci, ki so prispeli omenjenega dne, so zaprli 7 oseb, ki so jih obdolžili zaradi tega, ker so znani prvobitniki in člani organizacije EAM. Georgija Borikoveva so pretepili do nezvesti, ker je govoril makedonski. Isto se je zgodilo tudi v vasi Dolnji Rudeni Vođenski, od koder je vse prebivalstvo zaradi vsakodnevnih blokad in ropanj pobegnilo v planine. Pred nekoli dnevi so v vasi Vladovu Vođenski burandari in pretepili 8 kmetov, potem ko so jim zaplenili vse premočilo in nepremično imetje.

Posebno je trpela vasi Papli Prespanjsko, kjer so oplenili vse slovanske domove, 80 po številu. Zaprli so 15 oseb. V vasi je ostalo samo nekoliko ljudi, vsi ostali so pobegnili v planine ali pa so že na osvobodjenem delu Makedonije. Posebno grdo so se obnašali do Makedoncev Macci iz iste vasi, ki so se javno udeležili ropanja makedonskih domov. Borandari so, pod vodstvom Macci in gestapovca Sotirja Jakacka konec junja vdrl v vasi Orovnik Prespanjsko, kjer so na najstrahotnejši način ubili Nikolo Stefanova. Pozneje so njegovo truplo razsekali. Zadnje dni so v vasi Mestri Kotursko zaprli 8 oseb, v vasi Manjački pa 3 žene in 1 dekle. Cela dva dni niso

dali ženam v zaporu ne kruha ne vode in jih po zverinsko pretepali. Stari begunc Celso Jovanov, ki so ga burandari obsodili na 101 leto zapore, pripoveduje, kako so njegovo hišo v Vodenu oropali tako, da so ostali le goli zidovi.

Tudi v okolici Lerina, kamor so v poslednjem času grški reakcionarji usmerili svojo pozornost, da bi upravičili fašistično strahovladu s trditvijo, češ da v Egejski Makedoniji ni nobene manjšine, se vrši huda strahovlada. Odgovor na te nesramne trditve daje grški napredni list »Agonasi«, ki piše v številki z dne 15.

Grški demokratični voditelji zahtevajo odstop vlade

Atene, 30. jul. (Tass) Zahariadis, voditelj Komunistične partije Grčije, zahteva v uvodniku časopisa »Rizospastisi«, da se v Grčiji takoj vzpostavi reprezentacijska vlada.

»Sedanja vlada«, pravi članek, »je samo lutka v rokah vojaške lige in monarho-fašistov. Grčija je izolirana od zunanjega sveta. Ta izolacija je iz dneva v dan polnopejša. Tudi Aris in Sofianopolis poudarjata v svojih izjavah ta položaj. Oba podčrtavata potrebo, da se vlada nemudoma izmenja. Svetovno mnenje in jaltski sklepi zahtevajo isto.«

Zahariadis ostro kritizira regenta, ki daje pogum reakciji in zavira življenjske potrebne spremembe. Pisee graja rojalistično »ljudsko stranko« — »izdajalsko stranko« — kakor se je o njej izrazil Sofianopolis. Zahariadis poudarja še, da bo Komunistična partija ne da bi stavi la kakšne zahteve, podpirala vse tiste, ki si želijo reprezentacijsko vlado, katera bo zagotovila red in mir v deželi, kontrolirala rojaliste, upoštevala priporočene pravice, proglasila splošno amne-

stijo političnih jetnikov in izvedla svobodne volitve v ustavotvorno skupščino. London, 30. julija. (AFP) Bivši grški zunanji minister, predsednik grške delegacije v predsednik odbora varnostnega sveta v San Franciscu, Sofianopolis, pravi v listu »News Chronicle«, da vlada v Grčiji neveljaven terorizem in da je potrebna sprememba vlade. Sofianopolis ugotavlja, da Vulgarisove vlade na noben način ni mogoče smatrati za nepristransko in pravi, da so se za časa njenega upravljanja reakcionarne organizacije močno razširile.

»Neverjeten terorizem, ki ga izvajajo te organizacije, ni samo postal grožnja za varnost demokratičnih državljanov, temveč je tudi pomozilo nevarnosti zunanjih nepravil. Nevarni položaj, ki je bil ustvarjen v Grčiji tako v notranjih kakor tudi v zunanjih odnosih, more resnično popraviti samo politična vlada. Rad bi verjel, da bo regent Grčije izvajal iz britanskih volitev potrebne zaključke in da bo sedanja vlada pohitela z izvedbo poslov vladi, sestavljeni iz odgovornih političnih strank.«

80.000 ljudi v grških ječah

Beograd, 30. julija. (Tanjug) Fašistične tolpe, ki so prišle v vasi Labanjico, so zbrale prebivalstvo pred cerkvijo in pred očmi vseh kmetov preteple Pido Lazarovski, ker njenega moža ni bilo v vasi. Ista usoda je zadela tudi drugih 15 žena. Živila, ki jih je poslal UNRRA, so bila razdeljena vsem vsem razen nekaterih (med ostalimi Kosimci in Labanjici) z izgovorom, da imajo te vasi svoje borce v Titovi vojski.

Fašisti so že večkrat plenili po vasi. 25 fašistov iz vasi Melantija je ob priliki plenjenja kmetov odpeljal 900 ovc in 80 volov, kakor tudi drugo živino na katero so naleteli. Po vsej okolici prizadetih vasi se zaplenjuje žito nove žetve in obdržati se sme samo po 5 kilogramov na vsakega člana družine.

V vaseh Opazane in Tagmatrli v okrožju Lerin so nacionalne straže posilile 2 ženi ujetih demokratov. V vasi Poneni je župan Mustki Glučevo posilil 2 ženi iz iste vasi. V vasi Gorničevu in v okolici so nacistične straže iz 165. bataljona posilile dve ženi in deklet in na gestapovski način ropali kmetovo zlato in druge stvari. V vasi Vildevo v vođenskem okraju je bilo zaprtih 8 ljudi. V Grčiji je bilo aretiranih 80.000 ljudi, od teh 11.000 v

Atenah, kakor je izjavil predsednik atenskega sodišča Hopulos.

Pariz, 30. jul. (Tanjug) Znani francoski tehnik »Action« je posvetil v zadnji številki dolg članek dogodkom v Grčiji. Pisee članka, Victor Leduc poudarja, da bi se bilo na konferenci v Potsdamu treba resno baviti z grškim vprašanjem. Med drugim pravi: »Grčija kakor tudi Francova Španija in Salazarjeva Portugalska so nevarne trdnjave fašistične reakcije v Evropi.«

Tako poudarja razloge ostavke grškega ministra za zunanje zadeve Sofianopolisa in njegov povratek iz San Franciska z vtišom nezadovoljivega razpoloženja, ki ga kažejo Zedinjene države nasproti Vulgarisovi vladi. »To je pripomoglo«, pravi pisee, »da so ameriški sindikati poslali v Potsdam brzojavko proti monarho-fašističnemu režimu, ki vlada v Grčiji.«

Članek opisuje teroristična dejanja fašističnih tolpe, katerih okrutnost spominja na gestapovska divjaštva in ropanja. Pisee opozarja na veliko razburjenje, ki ga je takšna politika izzvala pri ostalih balkanskih narodih. Opisuje tudi veliko poštvalnost, s katero Jugoslavija skrbi za mnoge tisoče grških beguncv.

Pisee članka se vprašuje, zakaj je Churchill tako vztrajno neil žarišče spletk v tako občutljivem delu Evrope.

Sklop španskih republikancev v Parizu

Pariz, 30. jul. (Tanjug) Kakor poroča AFP, je 21 španskih republikanskih poslancev imelo v Parizu skupni sestanek, na katerem so sklenili, da naslovijo na svoje tovarise v izgnanstvu poziv zaradi sestave republikanske vlade, kateri bi načeloval Martinez Bario. Na sestanku je bilo prav tako sklenjeno, naj bi se poslala poslanica Attleeju, Stalinu in Trumanu s prošnjo, da intervenirajo za vzpostavitev zakonite republike v Španiji.

Zopet izmišljen razgovor

Beograd, 30. jul. (Tanjug) Pariski list »Cite Soir« je 19. julija objavil razgovor, ki ga je baje imel predsednik Zvezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz Tito z novinarjem Pierreom de Baumetom. Tanjug je pooblaščen izjaviti, da maršal Tito ni imel nobenega razgovora s Pierreom Baumentom niti s katerim drugim francoskim novinarjem.

Komunistična partija Francije za suvereno ustavotvorno skupščino

Pariz, 30. julija. (AFP) Izvršni odbor Komunistične partije Francije je naročil komunističnim članom posvetovalne skupščine, naj zahtevajo sklicanje »suverene ustavotvorne skupščine«, ki bi jo v splošnem glasovanju izvolili vsi Francozi in vse Francozinje od 20. leta naprej. Izvoljeni predstavniki naj bi imeli popolno nadzorstvo nad vlado in ministri. Izjava nasprotuje načrtu referendumu o ustavotvorni odločitvi ter ga smatra za »protidemokratskega«.

Zasedanje Komunistične partije USA

Washington, 30. julija. (Tanjug) Po dvodnevnem zasedanju kongresa Komunistične partije je bil izdan odlok, da se partija ponovno organizira. Predsednik stranke Browder je izjavil novinarjem, da so za to odločitev glasovali vsi zastopniki, ki so prisostvovali kongresu.

»Izvestija« o vzrokih laburistične zmage

V ospredju britanskega volilnega boja so bila notranjepolitična vprašanja

Moskva, 30. jul. (Tass). Uvodnik v »Izvestiji« o britanskih volitvah pravi: »Večina britanskih volilcev je pri splošnih volitvah glasovala za laburistično stranko. Kaj je vzrok takemu izidi volitev leta 1945? Katera vprašanja so bila v središču volilnega boja? Splošno je znano, da so voditelji laburistične stranke več kakor enkrat izrazili naziranje, da je njihova zunanja politika enaka Churchillovi. Niti niti laburistična stranka ob višku volilnega boja vrgla v vrtnec borbe kakega novega pojmovanja zunanje politike. Kot je znano, se je vodstvo laburistične stranke udeležilo v britanskem zastopstvu tako konference Združenih narodov v San Franciscu, ki se je vršila, ko je koalicijska se obstajala, in berlinskega sestanka poglavarjev treh vlad demokratičnih velesil, ki se sedaj pravkar vrši. Britansko ljudstvo je soglasno v svojem podpiranju idej solidarnosti med Združenimi narodi in udržitve sovjetsko-ameriške demokratične koalicije.«

Kaj naj pomenijo volilni izidi? Volitve so pokazale, da so se britanski volilci obrnili k notranje političnim vprašanjem, ki so se tudi nahajala v žarišču volilnega boja. Na predvolilni konferenci laburistične stranke ob koncu maja je bila prečitana strankina programska izjava z značilnim naslovom: »Pobrigajmo se za bodočnost.« Eden izmed voditeljev laburistične stranke, ki je nujno zahteval, da se sprejme izjava, je poudaril, da se bo boj med konservativci in laburisti na splošnih volitvah vrtil okrog vprašanj, kako naj se poskrbi za polno zaposlitev britanskih delavcev in uradniških nameščencev, za ustanovitve nadzorstva nad finančnimi in kreditnimi ustanovami, za gradnjo hiš in razpolaganje z zemljišči, ki so v zasebni lasti. Govornik je poudaril, da

se bo laburistična stranka borila za parlamentarno večino z namenom, da izvede program industrijske socializacije, imajoč v vidu sedanje možnosti in nujne potrebe.

Volitve v britanski parlament so se vršile v izpremenjenem političnem položaju. Velika Britanija se še v naprej udeležuje vojne proti japonski, vendar zaključek vojne v Evropi in izločitev neposredne nevarnosti, ki je Britaniji grozila s strani banditskega nemškega imperija, postavlja sedaj na prvo mesto vprašanje povojne obnove v britanskem gospodarstvu, odstranitve neposrednih posledic vojne, ki je znižala življenjski standard britanskega ljudstva.

Volilni boj leta 1945 je bil izredno vroč. Laburisti so obtoževali konservativce nezmožnosti sprejeti nujne notranje gospodarske reforme, ki v mnogih primerih kličejo k omejitvi zasebnega delovanja, k vzpostavitvi državnega nadzorstva nad podjetji javnega značaja in k uvedbi načrtnega gospodarstva v življenje.

Značilno je, da so tudi odlični konservativci javno priznali potrebo po mnogih ukrepih za ureditev gospodarstva, ki jih je britanska vlada bila prisiljena sprejeti med vojno. Kljub temu pa je bila namera o odpovedi ali celo razširjanju take ureditve pozneje od konservativnih voditeljev zavrnjena kot »socialistična«, ter je v volitvah meri doprinesla k nepriljubljenosti notranjepolitičnega programa konservativne stranke. To se je pokazalo v volilnem izidu.

Dejstvo, da so vprašanja notranje politike predstavljala temelj v britanskih volitvah, nikakor ni slučajno. To kaže zaskrbljenost širokih ljudskih množic v Britaniji za njihovo bodočnost v celotni dobi prehoda iz vojne v mirnodobsko stanje.

Britansko-ameriško-sovjetsko prijateljstvo

temelj laburistične zunanje politike

London, 30. julija. (Ass. Pr.) Pred svojim povratkom v Potsdam je ministrski predsednik Clement Attlee na privatnem sestanku, katerega se je udeležilo nad 300 laburističnih poslancev, izjavil, da je udržitve britansko-ameriško-sovjetskega prijateljstva temeljni kamen laburistične zunanje politike.

Attlee je nadalje omenil važnost sodelovanja mladine v novi vladi in da bo

končna zasedba ministrskih mest bržkone razočarala nekatera bivša laburistična ministre. Laburisti so pripravljani na konservativno opozilje in bodo takoj začeli borbo proti njihovega programu.

London, 30. julija. Uradno je bilo objavljeno, da bo med odočnostjo ministrskega predsednika Attleeja, ki je odpoštoval v Potsdam, poverjeno vodstvo vladnih zadev Herbertu Morrisonu.

Churchill je izvršil politični samomor

Predsednik izvršnega odbora laburistične stranke Laski o vzrokih Churchillovega poraza pri volitvah

London, 30. julija. (Ass. Pr.) Prof. Harold Laski je ob izidu volitev izjavil med drugim: »Pred dvema mesecema je bil Churchill na višku svoje slave in moči. Danes je jasno, da je storil politični samomor. Vzroki njegovega poraza so v tem, da je podcenjeval politično zrelost in inteligenco britanskega ljudstva. Poskušal je igrati fuhreerja, da bi naredil iz volitev svojo osebno volilno zaupnico. Vodil je svojo kampanjo na žalitvah in izpadih ter se poniževal pred ljudstvom. Bil je popolnoma prepričan, da samo on razume smisel obnove. Najbolj značilno je bilo, da je mož, ki je tako duhovito vodil narod v vojni, pokazal popolno nezmožnost za razumevanje miselnosti borečih se mož. Posnemal je najslabše metode, ki jih je uporabil Lloyd George leta 1918. Postal je torijski aristokrat, ki si privzema stalno pravico do oblasti in smatra kritiko opozicije za žalitev zase in zahteva, da ga imajo za neogibno potrebnega. Privedel je britansko ljudstvo do spo-

znanja, kako lahko celo veliki državni postanejo tako slepi, da napravijo iz sebe orodje za tiste zgodovinske podedovane interese, ki jih vsak človek danes pozna kot nekaj slabega, kar tudi so.

V času, ko laburisti sestavljajo svojo prvo večinsko vlado, stopa Britanija v novo razdobje svoje zgodovine. Nihče ne dvomi o težavnih nalogi. Z vsimi močmi moramo prispevati k naglemu in odločilnemu porazu japonske. Pomagati moramo pri izgradnji razrušenih tovarn v Evropi in znova prižgati plamen v srcu njene civilizacije. Ne skušamo samo ustvariti neomajnega prijateljstva z Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, ampak bomo tudi razjasnili, da smatramo vlade, ki jih vodijo možje kot Franco in Salazar, za največjo grožnjo za mir in demokracijo. Prenehali bomo podpirati razpadajoče monarhije in zastarele gospodarske sisteme, do katerih je čutil Churchill tako čudno nežnost.

Konferenca v Potsdamu

Potsdam, 30. julija. (Tanjug) Agencija Reuter prinaša poročilo svojega posebnega dopisnika v Potsdamu Denisa Martina, ki poroča, da se je večer konferenca »Velikih treh« nadaljevala in da je bil, kakor pravi uradna izjava, zadovoljiv uspeh.

Sovjetska zveza na tangerski konferenci

Pariz, 30. julija. (AFP) Francoska poročevalska agencija poroča, da sta dobila angleški in francoski veleposlanik v Moskvi nalog, naj povabita sovjetske predstavnike na konferenco strokovnjakov o vprašanju Tangerja, ki se bo pričela 6. avgusta v Parizu.

Ameriški senat ratificiral ustavnostno listino

Washington, 30. jul. (Ass. Press) Senati Združenih držav je ratificiral ustavnostno listino Združenih narodov z 89 glasovi proti 2.

Proti ratifikaciji sta glasovala republikanska senatorja Willem Lang in Henrik Shipsteart. Nihče se ni vzdržal glasovanja.

Kongres mora še potrditi pooblastila, ki jih bo dobil Edvard Stettinius kot zastopnik v varnostnem svetovni organizaciji, in sestavo vojskih oddelkov Združenih držav, ki bodo varnostnemu svetu na razpolago.

Likvidacija Društva narodov

Zeneva, 30. jul. (Tanjug) Kakor poroča dopisnik AFP, bodo v Zenevi v kratkem ustanovili posebno komisijo za likvidacijo Društva narodov. Naloga komisije bo rešitev vprašanj v zvezi z imovino Društva narodov, ki mora biti prenešana na Zvezo Združenih narodov.

Za novo pogodbo z Egiptom

Kairo, 30. julija. (Tanjug) Egiptski finančni minister Markam Ebej paša je podal zastopniku časopisa »El Kotla« izjavo, v kateri komentira izid britanskih volitev. Omenil je, da so laburisti podpirali britansko-egiptske razgovore, ki so se zaključili z zavezniško pogodbo leta 1936. Glede na to pogodbo je sedaj ugoden trenutek, da britanska demokracija ponudi roko egiptskemu narodu za sklenitev konkretne in popolne pogodbe. Minister je naslovil polslužbeni poziv novi britanski vladi za čimprejšnji začetek razgovorov o spremembi egiptsko-britanske pogodbe.

Zaplenjena posestva na Češko-slovaškem

Praga, 30. julija. (Tass) Predsednik Češko-slovaške republike dr. Beneš je podpisal odlok o namesitvi Čechov, Slovakov in drugih slovaških posestnikov na posestvih, ki so bila zaplenjena Nemcem in drugim sovražnikom države. V prvi vrsti bodo upoštevani oni, ki so se posebeno izkazali v narodno osvobodilnem boju, in sicer bivši politični ujetniki in njihovi družinski člani ter posestniki, ki so med vojno trpeli škodo. Višina zneska, ki ga bo treba plačati za podeljena posestva, bo določena glede na okrožje, zemljišče in družinsko stanje prizadetega.

Nizozemska zahteva nemško ozemlje

Haag, 30. julija. (Ass. Pr.) Z zelo obiskane shoda narodnega odbora za priključitev nemškega ozemlja, je bila poslana nizozemski vladi naslednja brzojavka:

»Priključenje nemškega ozemlja vzdolž celotne vzhodne nemške meje je kar najbolj zaželeno ne le kot odškodnina za škodo, ki so jo Nemci povzročili Nizozemcem, ampak tudi v interesu trajnega mira v Evropi.«

Albanski narod ima prvič svojo usodo v lastnih rokah

Albanski Grki za bratstvo z albanskim narodom

Tirana, 30. jul. (Tass). Ljudje, ki so bili priča nemške zasedbe, pravijo, da se je Tirana dobesedno prerodila po osvoboditvi, piše poseben dopisnik »Izvestije«, ki je obiskal glavno mesto Albanije. Nemci so požgali in oplenili cele bloke v središču in poslovne čele tri mesta. Tirana je bila mrtvo mesto, sedaj pa postaja resnično središče kulturnega in političnega preroda dežele. Tukaj izhajajo več časopisov, šole in zavodi so odprti, demokratična vlada Albanije, ki izvaja široke reforme, si je banije, ki izjavi razvoj kulturnih in postavlja za cilj razvoj kulturnih in proizvodnih sil v deželi. Prvič v svoji zgodovini čutijo Albanci, da imajo usodo naroda v svojih lastnih rokah. Zmagoviti zaključek vojne je vtil temu malemu delovnemu narodu veliko vero v lastno moč in sposobnost, obdržati svobodo in neodvisnost, ki so si jo izvajevali proti vsem oviram iz tujine.

Dopisnik »Izvestije« govori o zahtevah fašističnih grških reakcionarjev, ki imajo namen iztrgati Albanijsko pokrajino z mesti Korico, Argirokastro in pristaniščem Valono kot »starimi grškimi zemljami«, in piše: »S težavo bi našli pol odstotka grškega prebivalstva v teh pokrajinah južne Albanije. Razen tega se je ta pol odstotka Grkov skoraj brez razlike boril v partizanskih edincih ramo ob rami z Albanci za svobodo in neodvisnost Albanije in ne čutiljo nobenega nagnenja, da bi se ločili od ljudstva, s katerim so sedaj povezani s krvjo, ki so jo prelili v bojih. Korica in Argirokastro sta bila vedno zibelki narodno osvobodilnega gibanja albanskega ljudstva. Vsi narodni voditelji so izšli od tukaj, prvi partizanski oddelki so bili tukaj osnovani in vrasli v ljudsko armado, ki je osvobodila deželo.«

Dopisnik je videl parado albanskih čet v Tirani ob priliki obletnice ustanovitve redne narodne armade in močno hvali vojske albanskih oboroženih sil.

Tirana, 30. julija (Tass). Krajevna grška manjšina v Argirokastri (južna Albanija), se je zbrala na sestanku, kakor poroča albanska poročevalska agencija. Na zborovanju je bil izražen soglasen protest proti lažnim poročilom, ki so jih v Grčiji razširjali rojalistični krogi o preganjanju grške manjšine v južni Albaniji.

Na zborovanju je bilo dano pooblastilo grškemu manjšinskemu odboru, da pošlje albanski vladi poslanico, v kateri pravi: »Nobene pravice ne damo nikomur, da bi govoril v našem imenu. Smatramo, da je lahko naša svoboda zavarovana v demokratični Albaniji. Naše bratstvo in odnosi z albanskim ljudstvom niso samo formalni. Utrjeni so s skupno pravico, krvjo in zmagami, ki smo jih skupno dosegli.«

Nadaljevanje Petainovega procesa

Pariz, 29. jul. (AFP) Na šesti dan procesa proti maršalu Petainu je bila glavna priča inž. Michel Clementeau, sin Georgea Clementeaua, bivšega francoskega ministrskega predsednika.

Med drugim je Clementeau opisal svojo intervencijo pri Petainu ob priliki postopka proti zaprtim francoskim politikom v trdnjavi Portalle. »Mesec dni pozneje sem bil aretiran in odpeljan v Nemčijo, George Mandel pa je bil ubit,« je izjavil. Opisal je Petainovo in Lavalovo skupno delovanje na polju izdaje in popolnega sodelovanja z Nemci. Michel Clementeau je zaključil svoje pričevanje z besedami: »Ako bi bil moj oče še živ, bi globoko obžaloval, da je Petainu podelil naslov maršala Francije.«

Za Clementeaua je bil zaslišan priča general Paul André Doyen, predsednik francoske komisije za premirje v Wiesbadenu in član francoskega generalnega štaba. O Pierreu Lavalu je izjavil, da ni nič drugega kot kup gnoja. Doyen je pristavil: »Po Lavaloovem odpustu je Petain pisal Hitlerju, da bo Francija nadaljevala politiko sodelovanja z Nemci.«

Denise Petit, 55 letna tajnica, dodeljena francoskemu generalnemu štabu, je dejala, da je bila v letih 1935—1941 tajnica ravnateljice italijanskega časopisa »L'Italie Nouvelle«. Ta mož je imel še pred vojno razgovore z Lavalom. Laval je trdil, da ga podpira visoka vojaška osebnost, 6 desetih generalnega štaba ter del poslanske zbornice in senata. Hotel je nadomestiti obtožena zavezništva s paktom štirih sil med Francijo, Nemčijo, Italijo in Španijo. Petitovi so se zdelo nemogoče verjeti, da bi bil Petain zaple-

OBVESTILA

Obvestila potrošnikom in trgovcem

Odsek za preskrbo MOOF v Ljubljani poziva vse, ki so prejeli težke dodatne karte, da se takoj javijo svojemu stalnemu trgovcu ali zadrugi, kjer nameravajo kupiti blago.

Trgovci in zadruge pozivamo, da si za beležijo vse svoje stranke, imetnike težkih in najtežjih kart in prijavijo številčno stanje nakazovalnemu oddelku. Novi trg, štev. 4-III, do vstevši dne 2. 8. 1945. Trgovci in zadruge naj prijavijo obenem številčno stanje težkih in najtežjih kart za mesec junij. One stranke, ki bi prejele težke in najtežje karte po 2. avgustu naj si trgovci in zadruge zabeležijo in prijavijo ob prejemu nakaznice za živila za prvo delitev blaga v avgustu 1945.

Potrošnike in trgovce obveščamo, da je od dne 1. VIII. dalje polenovka v prosti prodaji — brez odrezkov.

Ker je prispela večja pošiljka krompirja v Ljubljano, obveščamo trgovce in zadruge, da lahko dele krompir tudi onim potrošnikom, ki so prejeli spomladni semenski krompir manjše količine za obilne vrtnice. To pa velja le za sedanjo pošiljko krompirja.

Sadnega soka niso prejeli vsi potrošniki, ker smo sadni sok nakazali trgovcem le v pletenkah in ne po litrih. Zamudniki lahko prejmejo sadni sok še do vstevši 5. avgusta pri spodaj navedenih trgovcih:

Krivo Františkanska ulica, Rebej, Celovška cesta, Dolinar Franc, Zaloška cesta.

Mlekarne in trgovci lahko prejmejo še rudniško vodo. Po nakaznici naj pridejo v Odsek za preskrbo, Novi trg št. 4-III.

Potrošnike, trgovce in zadruge opozarjamo, da nove enotne karte (osnovne) ki stopijo v veljavo z dnem 1. 8. 1945 ne predvidevajo več naročilnic. Odsek za preskrbo bo pa vztrajal alej ko prej na tem, da kupujejo stranke živež stalno in trajno pri istem trgovcu ali zadrugi, kjer so se paš odločile, trgovcem bo pa nakazoval živež le za svoje redne stranke.

Trgovci in zadruge predložijo dne 1. 8. 1945 Odseku za preskrbo, Novi trg št. 4-III, točni popis zaloge blaga po stanju 31. 7. 1945 zvečer. Isto velja za peke. Obrazci v nakazovalnem oddelku.

Prodajna cena kondenziranemu mleku za objavljen delež na odrezek »Julij 74, oz. na dodatno mladinsko nakaznico je za dozo 460 gramov (t. j. za eno v papirnatih kartonih) din 12, a za dozo po 540 gramov (t. j. eno v lesenih zabojih) je din 14.50.

Izplačevanje preživnin upokojencem

Od 1. avgusta t. l. dalje bo izplačevalo preživnino upokojencem samo še ministrstvo za finance, oddelke za računovodstvo in proračun, direkcija državnih železnic in Ljubljani.

Preživnine se bodo izplačevale izključno po poštni hranilnici. Narodno osvobodilni odbori po 1. avgustu t. l. ne bodo več izplačevali preživnin upravičencem.

Nove osnovne živilske nakaznice za avgust

Raznašalci za razdelitev osnovnih živilskih nakaznic za avgust naj se zberejo v od rajonskih odnosno kvartirnih OF odborov določenih zgradbah v sredo, dne 1. VIII. ob 8. uri zjutraj, kjer dobe potrebna navodila in prevzamejo za gospodinjstvo odrejenih ulic nakaznice v svojo razdelitev. Za izročitev živilskih nakaznic neopraščeni osebami so poleg raznašalcev predvsem odgovorni tudi hišni posestniki, ki morajo upravičenosti izdati nakaznico v seznamu potrditi s svojim lastnoročnim podpisom.

Na nove osnovne živilske nakaznice za avgust vpišejo podatke (brilimek in ime, rojstni datum in bivališče) za vsakega člana gospodinjstva družinski glavarji sami. Na napopolne ali brez žiga MOOF (z rimsko štev. VI) dobavitelji ne smejo dobaviti nobenih živil, ker so take nakaznice neveljavne.

Oddelek za osnovne živilske nakaznice (v palači Bata I.) v sredo 1. avgusta za stranke ne uraduje. Reklamacije sprajema od 3. avgusta dalje.

Izdajanje osebnih izkaznic za Polje

Vsi oni, ki so vložili prošnje za osebne izkaznice pri krajevnem odboru OF v Polju, naj isto dvignijo istotam v dnevi od 1. do 4. 8. 1945, med 8 — 13 in 15 — 19 ure. Osebne izkaznice mora vsak dvigniti osebno. Da bo pa lahko dvignil naj prinese s seboj kakšno javno listino — kretni list, družinsko knjižico itd.

Kdor v tem času osebne izkaznice ne bi dvignil, bo isto dvignil naknadno v redni poslovalnici na Poljanski cesti 15 v prostorih mestne zastavljavnice.

Odredba Narodne vlade Slovenije

o izplačevanju preživnine upokojencem

Dokler ne bo moglo v celoti izvesti odloka Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije o reviziji pravice do pokojnine itd. in o začasnih denarnih pomočih tistim, ki so bili v vojni, št. 31 (Uradni list DFJ št. 2 od 6. II. 1945).

odrejamo:

Od 1. avgusta 1945 dalje so državnim in samoupravnim osebnim in rodbinskim upokojencem ter osebami, ki prejemajo milostno oskrbnino, življenjske rente, podpore, priznanja in pomoči, izplačanje preživnine in sicer v višini 70% prejemkov, ki so jim pripadali po predpisih veljavnih dne 1. aprila 1941.

Preživnina ne sme z rodbinskimi dokladami vred presegati zneska din 2.400 na mesec, vendar mora znašati vsaj din 500 na mesec.

Po istih načelih se odmerja preživnina tudi osebami, ki so si pridobile pravico do pokojnine, če jim le-ta še ni bila priznana. Do te preživnine nimajo pravice upokojenci:

1. ki so zaposleni v kateri koli javni ali privatni službi,

2. ki imajo od svoje imovine ali iz katerega koli drugega vira mesečne dohodke vsaj v višini pripadajoče preživnine.

Če bi upokojenec navzile taj določi prevzel nakazano mu preživnino, ki mu po prednjem ne pripada, izgubi za vselej pravico do pokojnine in nosi vso kazensko odgovornost.

Preživnine bo vsem upravičencem od 1. avgusta 1945 dalje izplačeval izključno oddelke za računovodstvo in proračun ministrstva za finance, izvenški upokojence, katerim je doslej izplačevala pokojnino direkcija državnih železnic v Ljubljani.

Ljubljana, dne 28. julija 1945. Štev. 800 — I — 1945.

Predsednik Narodne vlade Slovenije:

BORIS KIDRIČ, I. r.

Za ministra za finance:

Podpredsednik Narodne vlade Slovenije:

DR. BRECELJ MARJAN, I. r.

Dnevne vesti

V torek 31. t. m. naj se javijo naslednji dajalci krvi: Ing. Debeljak Joz, Poljanska 15, Kambić Sonja, Komenskega 24a, Lavret Zinka, Dobrunje 19, Sušteršič Milan, Hirska 29. — V sredo 1. avg. naj se javijo naslednji: Masle Ljubo, Križevniška 9-II, Kralj Franc, Zaloška 45, Trojko Nevenka, Tyrševa 48, Strekelj Lavo, Zvonarska 11-I, Lenarčič Marija, Wolfova 3, Perjančič Ivanka, Koroska 4, dr. Bonga Ivan, Aleševčeva 6, Mendušič Marija, Trnovski peštan 4, Smerkar Pavla, Celovška 141, Srbe Bogo, Rožna dolina cesta IX 21, Seliskar Jože, Marčetičeva 1, Plevnik Ivan in Albina, Zg. Kašelj 8. Ne zajtrkujejo mastnega!

V vladni palači na Bleiweisovi cesti so sledila ministrstva: predsedstvo vlade, notranje ministrstvo in prosvetno ministrstvo. Predsedstvo vlade in obe ministri imajo telefonske številke: 41-51, 41-52, 41-53, 45-91, 45-92, 45-93 in 45-94. Predsedstvo SNOS pa ima tel. številke: 42-40, 42-41 in 42-42. Naročniki niti telefonski imenik po pravici v tem smislu.

Telefonska številka davčne uprave — mesto Ljubljana, Davčna uprava mesto Vodnikov trg 3 ima telefonsko štev. 2235 in ne 2595. Telefonski imenik popravi.

Ponovno opozarjamo vse bolnike, ki se želijo zdraviti v Cholewovem zavodu za novotvorbe v Ljubljani, da predhodno vprašajo upravo, če je prostor na razpolago. Zaradi pomanjkanja prostora namreč ni mogoče nikogar sprejeti brez predhodnega potrdila uprave, da je prostor za sprejem na razpolago.

Zdravilišče Rogaska Slatina je zopet odprto in vsem dostopno. Indikacije: boleznijo ledene, črvene, obisti, jeter in žolča, sladkorna bolezen itd. Svetovno znani zdravilni viri: Tempel Styria Donat. Vse informacije daje brezplačno uprava zdravilišča Rogaska Slatina.

Obveščamo cenjeno občinstvo, da se je uprava Centralne vojne bolnice preselila v prostor bivše Garnizijske bolnice na Zaloški cesti in ga obveščamo, naj se odlej naprej v zadevah, ki se tičejo uprave CVB, obrača izključno na zgornji naslov.

Prošnja, 4 prežene otroške tehnične potrebe pravkar ustanovljena šolstva za novorojenčke v porodnišnici v Ljubljani, Slajmerjeva ulica št. 3. Ker je ta ustanova velikega življenjskega pomena ne le za Ljubljano, temveč za vse Slovečijo, apeliramo na te, ki bi lahko pomagali, da podarimo prostovoljno in oškodovani odstopijo svojo tehnično imenovanemu zavodu. Imena bodo objavljena v časopisu.

Delavnica drž. železnice v Mariboru javlja, da se prošnje kakor tudi osebne prijave za vpis v obrtno šolo pri tej delavnici začasno ne sprejemajo. Razpis za sprejem v obrtno šolo bo objavljen v drugi polovici meseca avgusta 1945.

Pisemske pošiljke za inozemstvo. Vse pisemske pošiljke za Veliko Britanijo, Združene države ameriške in za Sovjetsko zvezo se odpravljajo z avionom. Zato je treba plačati za take pošiljke poleg rednih pristojbin še dopolnilno avionsko pristojbino. Da bodo pošiljke pravilno frankirane, se morajo predajati na poštni pri pisemskih oknih.

Na teritoriju Novega mesta so v Juliju izkopali dve trupli. Kdor pogreša kakoga svojca, ki je bil v letu 1941-42 odpeljan v Novo mesto, dobi nadaljnje informacije v pogrebem zavodu M. Malovič, Novo mesto.

Telovadni učitelji, sestanek v torek 31. julija ob 9.30 na I. drž. moški real. gimn. Šubičeva ul. Razgovor o nemem načrtu za srednje šole.

Fotomaterijal pozori! Pripravljamo izdajo ilustrirane revije, ki bo prikazala pravico, dele in zaključke I. Kongresa OF Slovenije, ki se je vršil 15. in 16. jul. v Ljubljani; zato naprošamo vse fotoreporterje, ki so te dni fotografirali, da nam pošljejo vse svoje najboljše posnetke. Posnetke, ki jih bomo objavili, bomo nagradili, ostale pa vrnili.

Tečaj za apotekarske knjigovodkinje. — Sredi meseca avgusta t. l. bo otvorjen v Mariboru tečaj za apotekarske knjigovodkinje. V tečaj, ki bo trajal približno mesec dni, bo sprejetih omejeno število tovarišic. Pozor! Za sprejem je dovoljeno 16. leto politična neoporečnost (izjava krajevnega OF odbora). Prednost imajo tovarišice, ki so dokončale trgovsko šolo ali knjigovodski tečaj ter so doma iz sledečih krajev: Maribor, Ptuj, Ljutomer, Ormož, Murska Sobota, Gor. Radgona, Beltinci, Prevalje, Dol. Lendava in Slov. Bistrica. Prednostno so želene študentke. Absolventke tečaj bodo takoj zaposlene kot knjigovodkinje v lekarnah in se jim obeta lepa bodočnost. Pričetek tečaja bomo javili naknadno v časopisih.

Fizikurno društvo »Svoboda« prične z redno telovadbo v telovadnici Učiteljskega na Resljevi cesti s ponedeljkom, dne 30. t. m. Utrik: Ponedeljek od 18.30 do 20.30 mladinci od 14 do 18 let, Ponedeljek od 20.30 do 22.30 ženske, Torek od 19 do 20.30 mladinci od 14 do 18 let, Torek od 20.30 do 22.30 ženske, Sreda od 20.30 do 22.30 ženske, Četrtek od 20.30 do 22.30 ženske, Petek od 19 do 20.30 mladinci od 14 do 18 let, Petek od 20.30 do 22.30 ženske, Sobota od 19 do 20.30 mladinci, Sobota od 20.30 do 22.30 ženske.

Iz torbice, ki se je nahajala v predpogoječih sobi ambulante III. brigade Narodne Obrambe so bili ukradeni sledeči dokumenti: Legitimacija KNOJ-a št. 1038 glasača se imenuje Kadež Braga, zadržana sestra v ambulanti III. brigade Narodne Obrambe. Propustnica za pomoč in podnevlje glasača se imenuje Kasper Braga, zadržana sestra v ambulanti III. brigade Narodne Obrambe.

Za tiskovni sklad daruje tov. Fikl Roman, komisar Avstrijskega bataljona din 600.

Poročilo sta se tov. Sergej Boršč, letalski kapetan in tovarišica Zdenka Bratuš. Poročilo sta se v soboto 28. t. m. Gregor Jaketi, okrajni veterinar na Jeceničah in Milana Zagorjavec iz Kamna gorice. Obilo sreče!

KINEMATOGRAFI

KINO UNION: Češki film »Vražji študenti« in slovenski kulturni film »Vrba«, predstave ob 19 in 21 uri. Prihodnji spored: Sovjetski film »Lenin« 1915. letas.

KINO MATICA: Ameriški film »Mlad dr. Kildar«, dodatek »Zračne sile Amerike«. Predstave ob 19 in 21 uri.

KINO SLOGA: Ameriški film »Srebrna kuga« in dodatki »Umaki neha«. Predstave ob 19 in 21 uri.

KINO MOSTE: Italijanski film »Vanina Vanina« po Stendhalovi noveli, ki ga fascistično oblast niso dovolile predvajati. Predstava ob 20. uri.

KINO KODELJEVO: Francoski film »Edvard VII.« (Entente cordiale). Predstava ob 20. uri.

RADIO

IVOBOJNA LJUBLJANA

Dnevni spored za torek, dne 31. VII.

7-15.15 Koračnice — 7.15-7.45 Napoved časa, poročila in glasbe — 8-8.15 Ženski sklad za piano — 8.15-8.35 Ženski kotiček — 8.15-9. Simfonistični koncert — Beethoven: Simfonia v C-molu — 12-12.15 Sovjetske pesni — 12.15-12.30 Pregled tiska — 12.30-13.15 Mali orkester na ploščah igra veselo glasbo — 13-13.30 Napoved časa, poročila in glasbe — 13.30-14.15 Kmetiča godba — 14.15-14.30 Pionirska ura — 14.30-14.45 O. Nedbal: Od pravilice do pravilice (nekaj glasbenih slik) — 14.45-15. Ing. Marjan Tepina; pomočnik ministra za gradnjo: Po dveh mesecih in pol — 15-15.30 Klavirski koncert — 15.30-16. Partizanska ura — 16-16.30 Mali operni orkester vodi Albert Jermol — 16.30-17. Napoved časa, poročila in glasbe — 17-17.30 Violinski koncert — 17.30-18.30 Pionirska ura — 18.30-18.45 O. Nedbal: Od pravilice do pravilice (nekaj glasbenih slik) — 18.45-19. Ing. Marjan Tepina; pomočnik ministra za gradnjo: Po dveh mesecih in pol — 19-19.30 Klavirski koncert — 19.30-20. Partizanska ura — 20-20.30 Mali operni orkester vodi Albert Jermol — 20.30-21.20 Napoved časa, poročila in glasbe — 21.20-21.40 Violinski koncert — 21.40-22.30 Dnevnik — 22.30-23.20 Koncert godalnega orkestra: Serenada P. le Čajkovskega in W. A. Mozarta — 23-24 Plesna glasba.

RADLI

ZA DOMOVINO

V borbi za svobodo je padel borec se za domovino decembra meseca 1944 na Pohorju

VITKOR PEČNIK

Skupno z ostalimi padlimi tovariši počiva na Pohorju.

Gornja Ponikva, 11. julija 1945.

Zalujoči: mati Marjeta; bratje: Jože, Franc in Pongrac; sestre: Marija, Marjetka, Pavla in Ivanka ter vsi ostali sorodniki.

Za svobodo je dal življenje naš nad vse ljubljenci očka, mož, sin in brat

KARLO SKAPIN

nadzornik proge v Logatcu.

Umrli je 5. maja 1945 v Dachau.

Zalujoča žena, Ljubica in Sonja, hčerki ter ostalo sorodstvo.

Za boljšo bodočnost slovenskega naroda sta darovala svoji življenji moja draga brata-partizana

JOŽE CVENKEL

in

JANČEK CVENKEL

Njuno začasno počivališče je še v gozdovih v rojstnem kraju.

Marija-Ljubno, Ljubljana, 29. VII. 1945.

Zalujoči brat, avakinja, nečak, zaročenka in ostalo sorodstvo.

Svojemu narodu je daroval mlado življenje, star komaj 19 let, naš ljubljenci sinko in brat

TONČEK DOBRILLOVIČ

partizan-spremljevalec generala Rozmana.

Padel je 7. novembra 1944 v Beli Kraljini.

Zalujoči: Angelo in Marija, starša; Miro in Marjan, brata; Angela in Nada, sestri.

Mladinke v Ribnici zbirajo staro železo

Za boljšo bodočnost in svobodo je dal življenje naš nepoznani sin in brat, 20 letni

DRAGO RUS

borec Cankarjeve brigade.

Bil je zaklan 16. marca 1944 na Javorovci pri St. Jerneju.

Sevnica, Trebnje, dne 21. julija 1945.

Zalujoči: oče Alojzij; brat France; sestre Mici, Lojzka in Pepca, ter ostalo sorodstvo.

Za svobodo naroda je daroval svoje življenje naš dragi

CVETKO KRAMAR

borec Cankarjeve brigade.

Padel je avgusta 1943. leta v Žužemberku.

Ljubljana - Velika Loka.

Zalujoči: mama Valerija, brat Stanko, stari oče Franc Sotlar, teta in strici.

Za zlato svobodo je daroval svoje življenje moj nezakani mož, dobri sin in brat

LUKŠIČ ALOJZIJ (Bradač)

vodnik mitraljeze Serčerjeve brigade.

Padel je v borbi 13. marca 1943 v Starem Logu pri Kočevju. Njegovo truplo počiva začasno istotam.

Kamnik pri Preserjih, St. Jernej, Ljubljana.

Zalujoči: Logka por. Karlič; Jože; Rozka por. Kirar, sestre, in brat.

Pri izvrševanju svojih dolžnosti so se dne 18. maja 1945 na Koroskem smrtno ponesrečili naš sin, brat, bratranec in nečak

GIRANDON MAKŠ - GREGA

obveščevalni oficir Koroskega odreda, star 25 let.

Njegovo truplo počiva začasno v Mariboru.

Naj Ti bo lahka svobodna slovenska zemlja!

Jesenice, Podkoren, Ljubljana, Tržič.

Zalujoče rodbine: Markelj, Girandon.

Od okupatorjevih hlapcev je bil zverinski umorjen 8. oktobra 1942 na Glinceh 26letni

SEVER IZIDOR

partizan.

Nepozabnega pokojnika smo pokopali na pokopališču v Dravljah.

Ljubljana, Trojane, Sarajevo, 14. jul. 1945.

Zalujoči: žena Antonija roj. Lovrač; hčerka Silva; mati Ana; oče Franc; bratje in sestre ter ostalo sorodstvo.

V cvetu svoje mladosti je bila dne 26. marca 1945 v vasi Podplepe pri Sovodnju mučena, umorjena in vržena v vodo nepozabna hčerka

FRANCKA NAGLIČ

partizanka pri vojni okrožju za Gorenjsko.

Njeno izmučeno truplo počiva začasno v Cirknem.

Radovljica.

Zalujoči starši, brata partizana in sestrica.

Na Koroskem je padel dne 26. januarja 1945 dragi sinko, bratranec in nečak

BLAUSTEINER JOŽE - DRAGO

komisar V. linij, sektorja.

Njegovo drago truplo počiva začasno do prevoza v družinsko grobnico na Jezerškem.

Naznanilo o prevozu bo objavljeno.

Kočevje, Celje, St. Lovrenc, St. Jurij, Pariz, 29. julija 1945

Zalujoči: Josp, oče; Marica, mama; Olga, sestra; rodbine: Stante-Slomšek, Lipovšek, Blaustejner, ing. Werdey.

Za zlato svobodo je daroval svoje mlado življenje naš srečno ljubljenci sin in brat

ZVONKO KOVAČIČ

partizan.

Padel je dne 8. nov. 1944. Pokopan je začasno v Velikih Lašah.

Borovnica, dne 16. julija 1945.

Globoko zalujoci: Anton in Františka, starši; Mirko in Dragec, brata; Franca in Slavica, sestri, ter ostalo sorodstvo.

Dne 2. novembra 1941. leta je daroval svoje mlado življenje ljubljenci sin, mož, očka, brat

BIZJAK IVAN

partizan, komandir moravske čete.

Počiva na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani.

Črnača, Ljubljana, Kamnik, Beograd, dne 21. julija 1945.

Zalujoči: Ivan in Jožefa, starši; Angelea, žena; Janko, sinček; Stane, Dominik, Bernard, bratje; Ana, sestra, ter družine Pečnik in Zakotnik.

Z žalostnim srcem javljamo, da je, star komaj 23 let, padel v borbi edini sin

SEDEJ STANISLAV

partizan vodnik v Volkovci brigadi.

Počiva na Trnovem pri Gorici.

Za njim zalujoci: oče Franc, mama Pepca, sestra Marija ter ostalo sorodstvo.

Brod, St. Vid n. Ljubljano, Idrija.

Kot